

JURISPRUDENȚĂ

Din jurisprudența recentă a Curții Europene a Drepturilor Omului

1. Aplicabilitatea art. 6 din Convenție în privința cererilor de suspendare a executării silite, în special sub aspectul scutirii / reducerii / eșalonării sumelor stabilite cu titlu de cauțiune - decizia de inadmisibilitate în cauza *S.C. Eco Invest S.R.L. și Ilie Bolmadar c. României*

Prin decizia de inadmisibilitate pronunțată la data de 6 decembrie 2016 de Secția a patra a Curții Europene a Drepturilor Omului în cauza *S.C. Eco Invest S.R.L. și Ilie Bolmadar c. României* (cererea nr. 60727/10), a fost tranșată o veche divergență de jurisprudență a dreptului intern românesc în materia scutirii / eșalonării / reducerii cuantumului sumei impuse de lege cu titlu de cauțiune, în cadrul cererilor de suspendare (inclusiv provizorie) a executării silite (sau în cadrul oricăror altor cereri în care se impune plata unei cauțiuni, soluția putând fi extinsă și la acestea).

Mai concret, s-a pus problema în ce măsură obligația de plată a cauțiunii, a cărei necesitate și al cărei cuantum sunt

prestabilite de lege, în cadrul acțiunilor de suspendare a executării silite (inclusiv provizorii), îngrădește liberul acces la instanță de o manieră nerezonabilă, echivalentă cu încălcarea art. 6 par.1 din Convenția Europeană a Drepturilor Omului.

Problematica a fost abordată și în literatura juridică⁵¹⁰.

În cadrul jurisprudenței stabilite, în lipsa unor prevederi clare în dreptul intern, unele cereri pentru obținerea scutirii / eșalonării / amânării la plata cauțiunii au fost formulate solicitându-se acordarea ajutorului public judiciar, în temeiul dispozițiilor OUG nr. 51/2008.

În acest cadru, unele instanțe⁵¹¹ au considerat că cererile privind acordarea

⁵¹⁰ Pentru o prezentare a problemei, a se vedea C. Drăgușin, în *Executarea silită. Dificultăți și soluții practice* – volumul 1; Evelina Oprina și Vasile Bozeșan (coord.), tema nr. 49, pag. 527, Ed. Universul Juridic, 2016; C. Drăgușin, *Obligația de plată a cauțiunii și dreptul de acces la justiție*, Revista Română de Executare Silită nr. 2/2014; R. Stanciu, *Ajutorul public judiciar cu privire la cauțiunea datorată pentru suspendarea executării silite – perspective realiste în contextul legislației actuale*, Revista de Executare Silită, nr.3/2013, pag. 77 și urm.

⁵¹¹ Încheierea din 25.02.2014, pronunțată de Judecătoria sectorului 4 București în dosarul nr.

4915/4/2014, nepublicată: „... Imposibilitatea acordării ajutorului public judiciar sub forma scutirii, reducerii, eșalonării sau amânării la plata cauțiunii conform dispozițiilor art. 6 din O.U.G. nr. 51/2008 nu afectează dreptul de acces la justiție al petentei contestatoare, câtă vreme această situație nu împiedică analiza pe fond a contestației la executare în legătură cu care cererea de suspendare provizorie a executării silite a fost formulată. Or, numai în cadrul contestației la executare, care nu este supusă condiției de plată a unei cauțiuni, sunt suspuse analizei pe fond pretențiile contestatorului referitoare la executarea silită declanșată împotriva sa, o asemenea analiză neputând face obiectul unei

ajutorului public judiciar sunt inadmisibile, întrucât legislația internă nu prevede posibilitatea acordării ajutorului public judiciar pentru plata cauțiunii. În plus, s-a considerat că dreptul de acces la instanță nu este încălcat, atât timp cât soluția în cadrul cererii de suspendare a executării silite nu împiedică soluționarea pe fond a dreptului supus analizei în cadrul contestației la executare.

Alte instanțe⁵¹² au admis astfel de cereri, invocând aplicarea prioritară a dispozițiilor art. 6 par. 1 din Convenție sau/

și invocând faptul că la pct. C3 lit. e) din anexa la OUG nr. 51/2008 se face referire la posibilitatea acordării ajutorului public pentru plata cauțiunii.

Alte cereri au fost formulate solicitându-se înlăturarea de la aplicare a normei juridice de drept intern, care impune necesitatea plății cauțiunii (spre exemplu, înlăturarea fostului art. 403 alin. (4) din Codul de procedură civilă de la 1865), invocându-se dispozițiile art. 6 par. 1 din Convenție și dispozițiile art. 20 alin. (2) din Constituția României.

cereri de suspendare a executării. Prin urmare, neinclusiunea cauțiunii printre formele de acordare a ajutorului public judiciar nu încalcă, pentru motivele anterior arătate, dispozițiile art.6 par.1 din Convenția Europeană a Drepturilor Omului, prin nici o decizie a Curții Europene a Drepturilor Omului sau a Curții Constituționale nestabilindu-se contrariul. În condițiile în care scutirea de plata cauțiunii aferentă cererii de suspendare a executării silite sau reducerea acesteia ori eșalonarea plății sale nu pot forma, conform art. 6 din O.U.G. nr.51/2008, obiectul unei cereri de ajutor public judiciar, nu se impune în cauză analiza posibilităților materiale ale petentului-contestator. Față de cele de mai sus, instanța va respinge ca inadmisibilă cererea de acordare a ajutorului public judiciar formulată de petentul contestator.”

⁵¹² Încheierea din 07.04.2009 a Judecătoriei Deva, pronunțată în dosarul nr. 1125/221/2009, nepublicată: „... În privința cauțiunii, instanța constată că deși în cuprinsul OUG nr.51/2008 nu se menționează expres posibilitatea de acorda facilități la plata cauțiunii, în formularul anexă, referitor la acordarea asistenței juridice în alt stat membru al Uniunii Europene, este menționată și cauțiunea datorată în faza de executare silită, de unde se poate deduce că legiuitorul a avut în vedere și cauțiunea. În plus, Curtea Europeană a Drepturilor Omului, sesizată în cauza Iosif și alții împotriva României, a constatat încălcarea art. 6 alin.1 din Convenție ca urmare a respingerii unei contestații la executare pentru neplata cauțiunii”.

Încheierea din 27.02.2014, pronunțată de Judecătoria sectorului 3 București, în dosarul nr. 10367/301/2014/a1, nepublicată: „... Deși în cuprinsul OUG nr.51/2008 nu este menționată expres posibilitatea acordării de facilități la plata cauțiunii, totuși rațiunea avută în vedere de legiuitor la momentul edictării acestui act normativ este aceea ca în situația în care costul unei proceduri judiciare este excesiv, împiedicând accesul efectiv

la justiție, partea să poată beneficia de scutiri/reduceri la plata acestor sume astfel încât cererea sa să poată fi supusă analizei instanței judecătorești. Neluarea în considerare și a acestei forme de asistența judiciară ar reprezenta o încălcare a dreptului de acces la instanța reglementat de art 6 paragraf 1 din Convenția Europeană a Drepturilor Omului, întrucât ar împiedica examinarea cererii partii. În acest sens, instanța are în vedere și Hotărârea din 20.12.2007 pronunțată de Curtea Europeană a Drepturilor Omului în *Cauza Iosif și alții împotriva României* în care s-a constatat încălcarea art. 6 alin 1 din Convenție ca urmare a respingerii unei contestații la executare pentru neplata cauțiunii. Analizând din perspectiva art. 6 alin 1 din CEDO obligația stabilită în sarcina petenților de plată a cauțiunii în valoare de 6674,66 lei, având în vedere și veniturile obținute de aceștia (884 lei GA ; 84 lei GC potrivit declarațiilor-formular completate pe propria răspundere) precum și împrejurarea ca petenții au doi copii minori în întreținere, ceea ce înseamnă un venit mediu net lunar pe membru de familie de 242 lei, instanța apreciază că menținerea unei asemenea condiții prealabile pentru analizarea cererii formulate de contestatori constituie o limitare a accesului efectiv la o instanță, cu depășirea raportului rezonabil de proporționalitate între mijloacele utilizate și scopul urmărit. În speta, valoarea cauțiunii depășește de 27 de ori venitul mediu net lunar pe membru de familie, venit menit a acoperi și cheltuielile obisnuite pentru trai. Astfel, valoarea acestui cost judiciar prin raportare la situația financiară a petenților apare ca fiind excesivă, de natură să afecteze însăși esența dreptului de acces la instanță, motiv pentru care, pentru respectarea drepturilor garantate de art. 6 alin 1 din CEDO, se va admite cererea de reexaminare ajutor public judiciar și se va dispune scutirea petenților de obligația de plată a cauțiunii în valoare de 6674,66 lei.”.

Unele instanțe⁵¹³ au respins cererea de aplicare directă a dispozițiilor Convenției Europene a Drepturilor Omului, motivând faptul că art. 6 par. 1 din Convenție nu este aplicabil procedurilor privind suspendarea executării silite, ci doar acțiunilor care tranșează definitiv fondul de natură civilă al litigiului, fie sub aspectul existenței, fie sub aspectul întinderii dreptului, fie sub ambele aspecte.

În fine, alte instanțe au considerat că art. 6 CEDO este aplicabil și, analizând pe fond cererea de înlăturare a dispozițiilor legale din dreptul intern, cu luarea în considerare a circumstanțelor concrete ale speței, au realizat o analiză de proporționalitate, ajungând fie la concluzia că este cazul să le înlătore de la aplicare – cu consecința admiterii cererii de înlăturare a obligației de consemnare a cauțiunii sau de diminuare a cuantumului acesteia⁵¹⁴, fie că acest

⁵¹³ Încheierea din 01.04.2013 a Judecătoria sectorului 4 București, pronunțată în dosarul nr. 3438/4/2013, nepublicată:

„... Totuși, în cauza *Micaleff c. Malta* [Marea Cameră, hotărârea din 15 octombrie 2009], printr-un reviriment de jurisprudență, Curtea de la Strasbourg a precizat că, de principiu, o măsură provizorie nu intră sub incidența Convenției însă, în condițiile în care aceasta este *determinantă (decisivă)* pentru stabilirea drepturilor și obligațiilor cu caracter civil din procedura de fond, atunci se poate analiza în ce măsură devin aplicabile garanțiile prevăzute de art. 6 paragraf 1 din Convenție.

Chiar și cu această modificare de jurisprudență, instanța observă că procedura suspendării provizorii în cazul petentei nu are caracter determinant cu privire la stabilirea obligației sale de plată, din moment ce titlul executoriu este reprezentat de o hotărâre judecătorească, litigiul fiind prin ipoteză deja trecut prin filtrul unui judecător, iar obligația petentei deja stabilită (este adevărat, nu cu titlu irevocabil, însă cu titlu executoriu).

Alta ar fi fost situația, spre exemplu, dacă titlul executoriu nu ar fi fost reprezentat de o hotărâre judecătorească, drepturile sau obligațiile civile nefiind încă stabilite pe cale jurisdicțională. Suspendarea provizorie a executării într-o astfel de ipoteză ar avea caracter determinant cu privire la fondul cauzei, în sensul stopării executării silite a unei obligații civile care nu a fost încă stabilită de instanță.

Acesta a fost cazul procedurii de suspendare provizorie în care s-a pronunțat Judecătoria sectorului 4 București în dosarul nr. 3970/4/2009, încheiere pe care reprezentantul petentei a depus-o la dosar, titlul executoriu invocat fiind reprezentat de un antecontract de vânzare-cumpărare. Prin urmare, speța respectivă se distinge de prezenta speță, nefiind aplicabil raționamentul prezentat în încheierea anterior menționată.

Răspunzând unui alt argument invocat de petentă, prin avocat, instanța arată că este irrelevant faptul că petenta are sau nu blocate conturile și din acest motiv nu poate plăti cauțiunea, din moment

ce textul legal care impune condiția plății cauțiunii nu poate fi înlăturat, art. 6 CEDO nefiind aplicabil.

În concluzie, instanța constată, pe de o parte, că nivelul cauțiunii este stabilit de lege, iar pe de altă parte, că textul respectiv nu poate fi înlăturat de la aplicare în cazul concret al reclamantei, în baza art. 20 din Constituție, având în vedere că art. 6 paragraf 1 din CEDO nu este incident în speță întrucât cererea de suspendare provizorie a executării silite nu are ca obiect o contestație cu privire la un drept sau o obligație civilă.

⁵¹⁴ Încheierea din 29.04.2013, pronunțată de Judecătoria sectorului 4 București, în dosarul nr. 33825/4/2012, nepublicată:

„Analizând cererea formulată de petenți, instanța reține, la fel ca și instanța fondului, că potrivit legislației interne românești - OUG nr. 51/2008, nu există posibilitatea acordării ajutorului public judiciar pentru plata cauțiunii, pe de o parte pentru rațiuni care țin de incidența respectivului act normativ (o astfel de ipoteză nefiind recunoscută de acesta), iar pe de altă parte, pentru rațiuni care au în vedere natura juridică a *cauțiunii*, aceasta fiind destinată acoperirii unui eventual prejudiciu al creditorului, statul neputând, în principiu, să dispună (prin reducere sau eşalonare) asupra unei sume de bani care nu îi aparține.

În același timp însă, instanța reține că un cuantum ridicat al sumei stabilite cu titlu de cauțiune (aceasta fiind o condiție de admisibilitate a cererii de suspendare a executării silite) ar echivala practic cu interzicerea accesului la acest tip de acțiune.

Interpretând dispozițiile art. 21 din Constituție în acord cu jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului, instanța arată că dreptul de acces la justiție nu include decât acele acțiuni care tind la stabilirea drepturilor și obligațiilor cu caracter civil.

Prin urmare, pentru a se putea concluziona dacă petenților le este interzis sau nu accesul la justiție prin stabilirea unei cauțiuni ridicate, rămâne de stabilit dacă, în speță, măsura suspendării executării silite este o acțiune care tinde la stabilirea drepturilor și obligațiilor cu caracter civil.

lucru nu se impune, dreptul de acces la instanță al reclamantului nefiind încălcat în speță⁵¹⁵.

Prin decizia de inadmisibilitate vizată, Curtea a confirmat că obligația de plată a cauțiunii în cadrul cererilor de suspendare

În acest cadru, instanța constată că obiectul unei astfel de măsuri îl constituie suspendarea executării silite. Din acest punct de vedere, rezultatul unei astfel de acțiuni îl constituie oprirea temporară a derulării unei proceduri de executare silită. Prin urmare, la o primă vedere, o astfel de procedură nu are ca finalitate stabilirea unor drepturi sau obligații civile.

În același timp, instanța reține din decizia de inadmisibilitate pronunțată în cauza *Micallef c. Malta* (par. 74), citată mai sus, că în situații excepționale, o astfel de acțiune ar putea intra sub incidența dispozițiilor art. 6 CEDO în măsura în care este determinată cu privire la fondul cauzei, dacă acesta din urmă tinde la stabilirea unor drepturi sau obligații cu caracter civil.

Contestația la executarea unui contract de credit se referă la drepturi și obligații patrimoniale, astfel încât este mai mult decât evident că fondul dreptului are caracter civil.

În ceea ce privește măsura suspendării executării silite, instanța reține că procedura de executare silită a fost începută în baza unui contract de credit care este declarat de lege titlu executoriu. Prin urmare, trebuie arătat că dreptul creditorului și obligația corelativă a debitorilor au fost stabilite *ex lege* (direct de lege) și nu au fost stabilite juridicțional, nefiind trecute prin filtrul unui judecător.

Din această perspectivă, cererea de suspendare a executării silite începute în baza unui titlu executoriu care nu a fost stabilit juridicțional, are o influență determinantă în privința fondului dreptului, în condițiile în care dreptul urmează să fie confirmat sau nu, abia ulterior, pe cale juridicțională, prin contestația la executare. Altfel spus, în anumite condiții în care, la o analiză sumară, s-ar putea pune în discuție legalitatea executării silite sau chiar validitatea dreptului, temporizarea executării silite ar putea fi considerată necesară pentru a se evita executarea unor elemente ale patrimoniului, greu de recuperat ulterior, în condițiile în care dreptul creditorului nu a fost stabilit încă de un judecător, ci direct de lege.

În același timp, dreptul creditorilor este deja stabilit de lege (nu și juridicțional), iar o astfel de stare de fapt afectează situația debitorilor pentru o perioadă considerabilă de timp – cel puțin până la soluționarea contestației în anulare (a se vedea precizările din decizia de inadmisibilitate din cauza *Micallef c. Malta*, par. 74, teza finală). Prin urmare, procedura suspendării executării silite are legătură și din această perspectivă, cu fondul dreptului, care urmează să fie stabilit juridicțional abia ulterior.

În consecință, față de cele arătate mai sus, instanța reține că în situația concretă a petenților,

împotriva cărora este începută o executare silită în baza unui titlu executoriu care nu a fost stabilit pe cale juridicțională, măsura suspendării executării silite intră sub incidența art. 6 din Convenție, având o legătură determinantă cu modul de stabilire a fondului dreptului, în cadrul acțiunii de fond – contestație la executare.

În acest cadru, instanța reține că potrivit art. 403 alin.(1) C.pr.civ., suspendarea executării silite se poate dispune doar după depunerea unei cauțiuni al cărei cuantum este stabilit de instanță.

Instanța fondului a stabilit cauțiunea la nivelul a 1% din suma executată silit, rezultând un cuantum de 16.245,7 franci elvețieni, adică aproximativ 57.184 lei.”

În opinia acestei instanțe, o astfel de sumă reprezintă un cuantum ridicat pentru orice justițiabil.

Având în vedere că legislația internă nu conține dispoziții care să reglementeze situații precum cea a petenților, în acord cu principiul asigurării dreptului de acces la justiție, în materia ajutorului public judiciar, ținând seama și de dispozițiile art. 8 alin.(3) din OUG nr. 51/2008, instanța va face aplicarea directă a dispozițiilor art. 6 din Convenția Europeană a Drepturilor Omului, prin intermediul dispozițiilor art. 20 alin. (2) din Constituția României, republicată. Drept consecință, analizând cererea în vederea găsirii unui echilibru între, pe de o parte, necesitatea asigurării dreptului de acces la instanță pentru petenți, iar pe de altă parte, necesitatea de a proteja drepturile creditorului, instanța va admite cererea petenților, urmând să dispună reducerea cauțiunii de la nivelul de 16.245,7 franci elvețieni la nivelul echivalentului în lei al sumei de 4000 de franci elvețieni.

Rămâne instanței fondului să aprecieze, pe baza datelor concrete existente în dosar, dacă măsura suspendării executării silite este oportună, în raport de condițiile legale cerute de procedura suspendării, cu referire inclusiv la plata cauțiunii astfel cum a fost stabilită prin prezenta încheiere.

⁵¹⁵ Încheierea din 27.02.2014, pronunțată de Judecătoria sectorului 3 București, în dosarul nr. 10367/301/2014, nepublicată: „...Atâta vreme cât cerința depunerii unei cauțiuni urmărește un scop legitim, care în cauza de față îl reprezintă protejarea intereselor creditorului, în sensul acordării posibilității de a-si recupera eventualele prejudicii produse ca urmare a suspendării executării silite și în situația în care contestația la executare nu ar fi întemeiată, existând deci un raport rezonabil de proporționalitate între mijloacele utilizate și scopul urmărit, pentru considerentele expuse mai sus, instanța va respinge cererea petenților în sensul scutirii de la plata cauțiunii ca inadmisibilă.”

(inclusiv provizorie) a executării silite reprezintă o restricție a dreptului de acces la instanță, care urmează a se analiza în funcție de principiile care decurg din jurisprudența Curții în această materie.

Chiar dacă cererea reclamantei din speță a fost respinsă ca inadmisibilă, această inadmisibilitate nu s-a declarat pentru că articolul 6 nu ar fi aplicabil (*ratione materiae*), ci pentru că speța nu prezenta niciun element care să ridice îndoiala că în dreptul intern ar fi fost încălcat dreptul de acces la instanță (cererea fiind considerată în mod manifest neîntemeiată).

Prin urmare, raționamentul Curții arată că art. 6 din Convenție este aplicabil, în anumite condiții, și acelor proceduri denumite de Curte *preliminare*, adică acelor proceduri care nu soluționează în mod direct fondul drepturilor și obligațiilor de natură civilă (cum ar fi, spre exemplu, alături de procedurile de suspendare a executării silite, discutate în speța de față, alte proceduri precum ordonanțele președințiale sau măsurile asigurătorii etc.).

În continuare este prezentată o traducere și adaptare a pasajelor relevante din decizie.

A. Circumstanțele cauzei

La data de 29 octombrie 2007, reclamanta a încheiat cu banca C. un contract prin care a obținut un credit în valoare de 275.000 de euro (EUR).

Întrucât societatea reclamantă nu a respectat obligațiile contractuale, banca s-a adresat unui executor judecătoresc cu scopul de a începe executarea silită a creanței rezultate din contract.

La data de 17 mai 2010, executorul judecătoresc a informat compania reclamantă că a dispus confiscarea sumelor de bani disponibile în contul său și a altor valori mobiliare ale acesteia, până la concurența sumelor pe care le datorează băncii C., adică echivalentul a

454.723,85 lei (RON - circa 108.000 de euro).

Societatea reclamantă a formulat în fața instanțelor naționale, două acțiuni împotriva executării - respectiv o contestație la executare la care a alăturat o cerere de suspendare a executării silite, precum și o cerere de suspendare provizorie a executării silite.

1. Contestația la executare, însoțită de o cerere de suspendare a executării silite

La o dată nespecificată în anul 2010, societatea reclamantă a sesizat Judecătoria Târgu-Mureș cu o contestație la executare, însoțită de o cerere de suspendare a executării silite. A invocat caracterul abuziv al clauzelor contractuale din titlul executoriu.

Printr-o hotărâre din 13 octombrie 2010, contestația la executare a fost respinsă pentru lipsa plății de către reclamantă, a taxei de timbru.

Părțile nu au depus această hotărâre la CEDO și nu au informat Curtea dacă această decizie a făcut obiectul unui recurs.

2. Cererea de suspendare provizorie a executării

La data de 18 iunie 2010, invocând articolul 403 alin. (4) Cpc, în vigoare la acel moment, societatea reclamantă a solicitat judecătoria să suspende provizoriu executarea silită inițiată împotriva sa de către banca C., până la soluționarea cererii de suspendare a executării silite alăturate contestației la executare.

În motivare, a susținut că anumite clauze ale contractului reprezentând titlu executoriu, erau contrare Legii nr. 193/2000 *privind clauzele abuzive din contractele încheiate între comercianți și consumatori*. Aceasta a adăugat că, din aceleași motive, a introdus, de asemenea, o acțiune în anularea contractului de credit, întemeiată pe dispozițiile aceleiași

legi, precum și o contestație la executare, iar procedurile judiciare aferente se aflau *pendinte* pe rolul instanțelor naționale. A mai arătat că, în aplicarea articolului 6 din Legea nr. 193/2000, clauzele declarate ca fiind abuzive nu produc niciun efect în privința consumatorului. În continuare, a susținut că, în cazul în care banca C. ar proceda la executarea activelor sale în condițiile contractului, aceasta ar suferi prejudicii grave și ireversibile și ar ajunge într-o situație de incapacitate de plată.

În ceea ce privește obligația de a consemna o cauțiune de 10% din suma care urmează să fie executată, obligație impusă în sarcina sa de instanță, societatea reclamantă a susținut că aceasta constituia o restricție a dreptului său de acces la justiție și că dreptul intern nu îi permite să obțină o reducere, scutire sau amânare a plății.

A susținut că *“justițiabilii care au o astfel de sumă pot folosi procedura prevăzută de articolul 403 alin. (4) Cpc, în timp ce justițiabili care nu au o astfel de sumă, nu ar putea obține suspendarea provizorie a executării silite”*.

Reclamantul a solicitat instanței să facă o aplicare directă a normelor de drept al Uniunii Europene și a articolului 6 din Convenție și să constate că o prevedere legală care a impune o valoarea a cauțiunii de 10% din valoarea creanței executate silite, fără nici o posibilitate de a se obține o reducere, scutire sau amânare la plată, încalcă dreptul de acces la o instanță. De asemenea, a invocat printre altele, o cauză internă în care o altă instanță națională, sesizată fiind cu o cerere similară într-un alt județ al României, ar fi acordat o reducere a cauțiunii, invocând principiile care reies din jurisprudența Curții în aplicarea articolului 6 par.1 din Convenție.

La data de 21 iunie 2010, instanța de judecată a respins ca neîntemeiată cererea reclamantei care viza obținerea reducerii valorii cauțiunii prevăzute la articolul 403 C.pr.civ..

Instanța a solicitat reclamantei să consemneze până la următorul termen de judecată din 24 iunie 2010, cu titlu de cauțiune, suma de de 45.472.385 lei (aproximativ 10.800 de euro), în întregime.

Reclamanta nu a depus dovada consemnării cauțiunii.

Printr-o hotărâre din 24 iunie 2010, după ce a constatat că societatea reclamantă nu a consemnat cauțiunea, instanța a respins cererea de suspendare provizorie a executării silite, formulate de către reclamantă.

Reclamanta nu a depus la dosar în fața Curții, nici copia cererii de sesizare a instanței pentru suspendarea provizorie a executării silite, nici documentele privind situația sa financiară. În mod similar, nu au fost depuse la dosar copii ale documentelor referitoare la contestația la executare sau copii de pe pretinsele acțiuni pentru anularea contractului de credit.

Plângere:

Întemeindu-se pe articolul 6 par.1 din Convenție, reclamantii s-au plâns de o încălcare a dreptului lor de acces la instanță

1. Argumentele părților

a) Guvernul

Admițând că decizia instanței de judecată prin care s-a respins cererea de suspendare provizorie a executării silite a restrâns dreptul de acces la instanță al societății reclamante, Guvernul a susținut că această limitare a fost prevăzută de lege, și anume articolul 403 alin. (4) C.pr.civ., iar acest text legal era destinat să protejeze pe creditor împotriva relei-credințe a debitorului.

În ceea ce privește necesitatea acestei limitări într-o societate democratică, Guvernul a afirmat, printre altele, că hotărârea referitoare la suspendarea provizorie a executării silite nu tranșează fondul litigiului privind executarea silite,

acesta urmând a fi tranșat în cadrul contestației la executare, al cărei obiect îl constituia.

Guvernul a arătat că instanța s-a pronunțat cu celeritate asupra cererii de suspendare provizorie a executării silite, fără citarea părților, ceea ce justifică, pentru echilibrarea raportului dintre părți, ca legea să impună unele condiții care să îl protejeze pe creditor.

Referindu-se la exemple de jurisprudență din dreptul intern, Guvernul a susținut că societatea reclamantă a avut la dispoziție o modalitate eficientă de a solicita și de a obține o amânare sau de scutire de la plata cauțiunii.

Apoi, a arătat că solicitantul nu a prezentat nicio dovadă privind o eventuală insuficiență a mijloacelor financiare pentru plata cauțiunii.

Guvernul, în cele din urmă, a invocat și comportamentul reclamantului din acțiunea principală, respectiv contestația la executare. În această privință, Guvernul afirmă că reclamantul a ridicat problema validității clauzelor contractului de credit numai în cadrul acestei proceduri, la câțiva ani după încheierea contractului, în timp ce, potrivit acestuia, statutul său profesional în materie comercială și contractuale l-ar fi obligat să acționeze cu mai multă diligență. De asemenea, guvernul a arătat că acțiunea privind contestația la executare a fost respinsă pentru lipsa plății taxei de timbru, taxa al cărei quantum era rezonabil.

b) Reclamanta

Potrivit societății reclamante, dispozițiile legale aplicabile în acest domeniu, respectiv articolul 403 alin. (4) C.pr.civ., pleacă de la o singură ipoteză, respectiv cea a creditorului de bună-credință, posesor al unui titlu executoriu valabil, care ar putea fi împiedicat sau întârziat în recuperarea creanței sale, de către un debitor de rea-credință.

Or, în opinia reclamantei, statul ar trebui să protejeze, de asemenea, și pe

debitor împotriva actelor de executare în cazul în care procedura de executare este abuzivă sau atunci când aceste acte sunt efectuate pe baza titlurilor executorii care pot fi anulate.

Reclamanta susține că valoarea cauțiunii stabilite prin lege în quantum de 10% din valoarea creanței este foarte mare pentru debitorii care nu dispun de fonduri suficiente pentru a o achita. Mai arată că argumentele sale pe care le-a prezentat în fața instanței de judecată pentru a justifica neplata cauțiunii, nu au fost examinate.

2. Opinia Curții

Curtea invocă principiile generale care reglementează dreptul de acces la instanță, amintind cauza *Stanev v. Bulgaria* [MC] (nr.36760/06, par.229 și 230, CEDO 2012; a se vedea, de asemenea, *Cudak v Lituania* [MC], nr 15869/02, par.54 și 55, CEDO 2010).

Curtea reamintește că, în timp ce articolul 6 § 1 din Convenție garantează oricui dreptul la o instanță, care să examineze drepturile și obligațiile sale civile, acest "drept la o instanță" nu este absolut, ci se pretează la limitări implicit admise, care pot fi, de asemenea, de natură financiară.

Curtea nu a exclus niciodată că interesul bunei administrări a justiției poate justifica impunerea unei restricții financiare privind accesul unei persoane la un tribunal (*Reuther c. Germaniei* (dec.), nr.74789/01 5 iunie 2003 și *Tolstoj-Miloslavsky c. Regatul Unit*, la 13 iulie 1995 par. 61 și următoarele, seria A nr 316-B). Valoarea taxelor, analizată în funcție de circumstanțele concrete ale unui caz particular - inclusiv solvabilitatea reclamantului și stadiul procedurii în care se impune restricția în cauză - este un factor care trebuie luat în considerare pentru a determina dacă persoana în cauză a beneficiat de dreptul de acces la instanță sau dacă, din contră, din cauza

cuantumului acestei sume, accesul său la instanță a fost limitat într-o asemenea măsură încât a fost afectată chiar substanța dreptului de acces la instanță (a se vedea, de exemplu, *Tolstoi-Miloslavsky*, citată mai sus, par.63-67, și *Weissman și alții c. România*, nr 63945/00, par. 37, CEDO 2006-VII (extrase)).

În speță, Curtea a constatat că instanța de judecată a respins cererea de suspendare provizorie a executării silite, depuse de către solicitant, din cauza neplății sumei reprezentând cauțiune, care s-a ridicat la aproximativ 10.800 de euro.

Aceasta constituie o ingerință în dreptul de acces al solicitantului la o instanță.

Această constatare a existenței unei ingerințe nu a fost contestată de părți.

Curtea observă că ingerința a fost prevăzută de lege, și anume articolul 403 alin. (4) C.pr.civ.. De asemenea, observă că această ingerință urmărește un scop legitim, deoarece vizează protejarea intereselor creditorului împotriva relei credințe a debitorului.

În ceea ce privește necesitatea ingerinței într-o societate democratică, Curtea observă în primul rând că suma pretinsă drept garanție a fost stabilită prin lege și că aceasta a reprezentat un procent din suma pe care societatea reclamantă o datora creditorului său din procedura de executare silită. Modalitatea de stabilire a valorii cauțiunii e justificată, în opinia Curții, de circumstanțele particulare ale cauzei, și anume lipsa de citare a părților în ședință, imposibilitatea creditorului de a prezenta punctul său de vedere și celeritatea procedurii.

Curtea observă că reclamantul a contestat la instanță obligația de a consemna suma cu titlu de cauțiune, invocând restricționarea dreptului său de acces la instanță și absența oricărei căi procedurale la nivel intern pentru a putea obține o diminuare, o eșalonare sau scutire de la plata cauțiunii.

Curtea observă în această privință, potrivit înscrisurilor din dosar, că deși reclamanta a contestat necesitatea consemnării cauțiunii și valoarea acesteia în cadrul cererii de suspendare provizorie a executării, aceasta a justificat solicitarea prin argumente de ordin general, nu prin elementele care să vizeze situația sa financiară concretă. Astfel de argumente au fost destinate să demonstreze că executarea contractului care reprezenta titlu executoriu, iar nu plata cauțiunii, ar avea un impact asupra situației sale financiare.

Curtea mai observă, de asemenea că, în cadrul ședinței din 21 iunie 2010, instanța de judecată a respins ca vădit nefondată cererea solicitantului de diminuare a cuantumului cauțiunii, și efectuat o analiză de fond a acestei cereri. Mai mult decât atât, este clar din exemplele din jurisprudența internă, că instanțele naționale au competența de a efectua o analiză de fond asupra cererilor de scutire de la plata cauțiunii, acțiuni întemeiate pe articolul 403 alin. (4) C.pr.civ..

În acest caz, fără să speculeze cu privire la motivele care au determinat instanța de judecată să respingă cererea de mai sus, depusă de reclamantă, Curtea nu poate decât să constate că reclamanta avea la dispoziție o cale de atac eficientă pentru a pune în discuție situația sa financiară și pretinsa sa incapacitate de a plăti.

În plus, Curtea observă că Guvernul a demonstrat, prin prezentarea unor exemple de jurisprudență relevantă, că la data faptelor, dreptul intern oferea o posibilitate pentru părțile interesate să ceară și să obțină, în cazul în care sprijineau cererea lor pe elemente concrete, o reducere, scutire sau amânare a plății cauțiunii, prin depunerea unei cereri separate, în baza OUG nr. 51/2008.

În sfârșit, Curtea constată că suspendarea provizorie a executării silite a avut

ca scop protejarea intereselor patrimoniale ale societății reclamante până la soluționarea cererii de suspendare a executării silite, alăturate contestației la executare - acțiunea principală.

Curtea nu poate ignora faptul că respectiva contestație la executare a fost anulată pentru lipsa plății taxei de timbru de către reclamantă – lucru care reiese din declarațiile Guvernului, și care nu au fost contestate de reclamantă. Pe baza datelor din dosar, valoarea taxei de timbru de aproximativ 50 de euro, nu a apărut excesivă și, în plus, societatea reclamantă nu a invocat o imposibilitate financiară de a o plăti.

Prin urmare, Curtea constată că acțiunea principală nu a fost dusă la bun sfârșit, din motive imputabile reclamantei.

Având în vedere cele de mai sus, Curtea constată că nu s-a demonstrat, în acest caz, că respingerea cererii provizorii de suspendare a executării pentru neplata cauțiunii de către reclamant a încălcat dreptul de acces la o instanță al acesteia din urmă.

Rezultă că această plângere este vădit nefondată și trebuie respinsă în temeiul articolului 35 par. 3 a) și 4 din Convenție.

**Claudiu Drăgușin*,
judecător,**

Judecătoria Sectorului 4 București

2. Modificarea condițiilor legale de acordare a pensiei de invaliditate. Împrejurările în care se poate reține încălcarea art.1 din Primul Protocol adițional la Convenție. Hotărârea pronunțată de Marea Cameră în cauza *Bélané Nagy c. Ungariei*

La 13 decembrie 2016, Marea Cameră a Curții Europene a Drepturilor Omului a pronunțat mult așteptata hotărâre în cauza *Bélané Nagy c. Ungariei*⁵¹⁶. Se poate spune că hotărârea a fost mult așteptată nu doar pentru că audierea publică a avut loc la 16.12.2015 (deci cu aproape un an anterior) dar și pentru că hotărârea camerei⁵¹⁷ pune în discuție și nega, în opinia judecătorilor care au exprimat opinia minoritară, o jurisprudență constantă a Curții, în sensul că statele pot modifica condițiile de acordare a pensiei de invaliditate și pot lipsi de acest drept pe beneficiarii care nu mai îndeplinesc

noile condiții legale, bucurându-se de o marjă de apreciere mare.

Pe de altă parte, hotărârea camerei a fost luată cu o majoritate de patru voturi la trei, iar opinia divergentă formulată a fost neobișnuit de critică. Hotărârea pronunțată de Marea Cameră în cauză, însă, nu a fost de natură a înlătura toate nedumeririle și criticile exprimate⁵¹⁸, fiind pronunțată cu o majoritate de nouă voturi la opt, opiniile divergente fiind, și de această dată, neobișnuit de critice față de opinia majoritară. Mai mult, unul dintre judecătorii care au votat în favoarea soluției a formulat o opinie concurentă,

* E-mail profesional: claudiu.dragusin@just.ro.

⁵¹⁶ Cererea nr.53080/13, hotărârea Marii Camere din 13 decembrie 2016, publicată la pagina web <http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-169663> [ultima accesare 16.01.2017], în engleză și franceză; hotărârea este prezentată într-o formă sintetizată, care nu constituie o traducere completă a acesteia (unele fragmente sunt traduse în timp ce altele sunt doar rezumate), fiind expuse elementele esențiale ale textului; prezentarea nu cuprinde opiniile separate.

⁵¹⁷ Camera a 2-a, hotărârea din 10 februarie 2015, publicată la pagina web <http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-150998>.

⁵¹⁸ A se vedea, spre ex., Ingrid Leijten, *Bélané Nagy v. Hungary: a selfstanding right to obtain social benefits under the ECHR?* publicat la pagina web <https://strasbourgobservers.com/2015/03/10/belane%ADnagy%ADv%ADhungary%ADA%ADself%ADstanding%ADright%ADto%ADobtain%ADsocial%ADbenefits%ADunder%ADthe%ADEchr/1/4> [ultima accesare 16.01.2017]; Mel. Cousins, *Disability pensions, property rights and legitimate expectations: Bélané Nagy v. Hungary*, *European Journal of Social Security* (2015), studiu disponibil la http://works.bepress.com/mel_cousins/91/ [ultima accesare 16.01.2017].

expunând alte motive pentru admiterea plângerii și formulând o adevărată diatribă la adresa considerentelor reținute în opinia majoritară⁵¹⁹. Ca urmare, se pune problema dacă, totuși, considerentele reținute în motivarea hotărârii Marii Camere pot fi avute în vedere în viitor ca precedent în jurisprudența Curții, de vreme ce ele aparțin, în realitate, numai unui număr de opt judecători, contrapunându-se opiniei contrare a altor opt judecători.

Cu toate acestea, privită cu mai multă înțelegere, hotărârea pronunțată în această cauză, care în final nu contrazice jurisprudența anterioară a Curții, poate fi considerată a marca începutul unei tendințe de creștere a gradului de protecție acordat drepturilor de asigurări sociale, după o perioadă în care Curtea, având în vedere situația determinată de criza economică mondială, a recunoscut statelor o marjă de apreciere foarte mare cu privire la măsurile pe care le pot adopta în acest domeniu. Cum situația respectivă a luat sfârșit, era normal ca și jurisprudența Curții să evolueze, fără a nega însă existența în continuare a unei marje de apreciere a statelor suficient de mare și, astfel, fără a contrazice propriu-zis jurisprudența sa anterioară.

I. Prezentarea hotărârii

1. Situația de fapt

Reclamanta s-a născut în 1959, iar între 1975 – 1997 a fost încadrată în muncă, realizând contribuțiile obligatorii la sistemul de asigurări sociale. Ulterior, a primit ajutor de șomaj în perioada septembrie 1997 – septembrie 1998. Urmare a cererii sale din octombrie 2001, acesteia i s-a acordat o pensie de invaliditate, începând cu același an, pe baza constatării că și-a pierdut 67% din

capacitatea de muncă începând cu aprilie 2001, urmare a diferitelor afecțiuni de care suferea. Această constatare a fost menținută în anii 2003, 2006 și 2007. Începând cu anul 2008, legislația referitoare la metodologia folosită pentru determinarea gradului în care capacitatea de muncă este afectată s-au modificat. În aplicarea acestei metodologii, gradul de invaliditate al reclamantei a fost evaluat la numai 40% în decembrie 2009. Fără a lua în considerare vreo procedură de reabilitare, comisia de specialitate a fixat termen pentru o nouă evaluare a stării de sănătate în anul 2012 (par.9-12).

Ca urmare a reevaluării gradului de invaliditate, la 1 februarie 2010, a încetat plata pensiei de invaliditate de care beneficia reclamanta. Aceasta a contestat decizia autorității competente, contestația administrativă fiind respinsă la o dată neprecizată. La acea dată, pensia avea un quantum de aproximativ 200 EUR. La 25 martie 2010, reclamanta a contestat decizia la Tribunalul muncii. În cadrul procedurii, instanța a desemnat un expert, care a arătat că noua evaluare a capacității de muncă este corectă, potrivit noii metodologii, fiind corectă și evaluarea realizată potrivit vechii metodologii însă, în orice caz, situația medicală a reclamantei nu se îmbunătățise semnificativ din anul 2007. Constatând că reclamanta a acumulat 23 de ani și 71 de zile de stagi de cotizare, instanța a reținut reducerea capacității de muncă cu 40% și a respins acțiunea la 1 aprilie 2011. Reclamanta a fost obligată să restituie pensia de invaliditate încasată după 1 februarie 2010. Instanța a mai reținut că noua evaluare medicală era stabilită pentru anul 2012 și i-a atras atenția că poate solicita din nou pensie de invaliditate și înainte de acea reevaluare,

⁵¹⁹ Opinia concurentă a judecătorului Krzysztof Wojtyczek.

dacă starea sa de sănătate se deteriorează (par.14-16).

În anul 2011 reclamanta a solicitat o nouă evaluare a gradului de invaliditate. La 5 septembrie 2011, autoritatea competentă a reținut că pierderea capacității de muncă era de 45%, iar autoritatea superioară a stabilit un procent de 50% în decembrie 2011 cu termen de reevaluare în anul 2015. Acest nivel al pierderii capacității de muncă i-ar fi dat dreptul la o pensie de invaliditate dacă reabilitarea nu ar fi fost posibilă. Cu această ocazie, comisia de evaluare a stabilit un program complex de reabilitare de 36 de luni și a recomandat acordarea unei alocații de reabilitare. Aceste măsuri nu au fost puse în practică, însă, niciodată (par.17).

Începând cu luna ianuarie 2012, o nouă lege privind invaliditatea și beneficiile asociate a intrat în vigoare. Această lege a introdus criteriile suplimentare de acordare a acestor beneficii. În particular, în locul cerinței ca beneficiarul să fi realizat o perioadă de activitate în muncă, cum prevedea legislația anterioară, noua lege stabilea că este necesar ca solicitantul să fi acumulat 1.095 de zile acoperite de asigurările sociale în cei 5 ani anteriori formulării cererii. Solicitanții care nu îndeplineau această condiție puteau beneficia, totuși, de aceste drepturi dacă perioada în care nu au avut calitatea de asigurat nu depășea 30 de zile în întreaga perioadă de activitate sau dacă primeau pensie de invaliditate sau alocație de reabilitare la 31 decembrie 2011 (par.18).

La 20 februarie 2012, reclamanta a solicitat din nou pensie de invaliditate. Starea sa de sănătate a fost evaluată în aprilie 2012, constatându-se o pierdere de 50% a capacității de muncă. La 5 iunie 2012, cererea a fost respinsă cu motivarea că nu îndeplinea condiția stagiului de cotizare. Nu s-a pus problema unor proceduri de reabilitare iar viitoarea

evaluare a fost stabilită pentru anul 2014. Între 1 iulie și 7 august 2012 reclamanta a fost angajată în cadrul primăriei localității. La 15 august 2012 a solicitat din nou pensie de invaliditate potrivit noii legi, pierderea capacității de muncă fiind din nou evaluată la 50% fără a se stabili proceduri de reabilitare (par.19-21).

În principiu, acest gard de invaliditate i-ar fi dat dreptul reclamantei la o pensie de invaliditate potrivit noii legi. Totuși, întrucât plata pensiei sale de invaliditate a încetat în februarie 2010 (deci nu primea pensie de invaliditate la 31 decembrie 2011) și, mai mult, nu acumulasese stagiul de cotizare necesar și nici nu dovedise o perioadă neîntreruptă de asigurare în sistemul asigurărilor sociale, nu era eligibilă pentru pensie de invaliditate potrivit noii legi. Astfel, în loc de 1.095 zile de asigurare în cei cinci ani anterior cererii, reclamanta acumulasese numai 947 de zile. Potrivit statului pârât, dacă legea nu ar fi fost modificată, reclamanta ar fi avut dreptul din nou la pensie de invaliditate de vreme ce afectarea stării sale de sănătate fusese evaluată ca depășind limita cerută în anul 2012 (par.22).

Cererea reclamantei a fost respinsă de autoritatea competentă la 23 noiembrie 2012 și contestația administrativă la 27 februarie 2013. La 27 martie 2013 reclamanta a contestat decizia la Tribunalul administrativ și de muncă. La 23 iunie 2013 instanța a respins acțiunea, hotărârea fiind definitivă (fără drept de apel). Din 1 ianuarie 2014 legislația a fost modificată impunând fie un stagiul de 2.555 zile în 10 ani sau 3.650 zile în 15 ani. Oricum, reclamanta nu îndeplinește aceste condiții. În anul 2011 și 2012 reclamanta a primit o alocație din partea autorităților locale în cuantum de aproximativ 14 euro în 2011 și 18 euro în 2012. Reclamanta a solicitat acordarea alocației minime de asigurări sociale însă cererea a fost respinsă întrucât nu îndeplinea condițiile legale (par.23-25).

2. Considerentele Curții

2.1. Considerații de principiu cu privire la aplicarea art.1 din Primul Protocol adițional la Convenție în materia beneficiilor de asigurări sociale, în particular a beneficiilor pentru handicap/invaliditate

În statul modern, democratic, multe persoane sunt complet dependente, pentru o parte sau chiar întreaga viață, de beneficiile de asigurări sociale. Multe sisteme legale naționale recunosc faptul că aceste persoane necesită un anumit grad de certitudine și siguranță și să li se asigure beneficiile ce trebuie să le fie plătite, ca fiind un drept, cu condiția îndeplinirii condițiilor de acordare a acestora⁵²⁰. Principiile care se aplică în general în cauzele privind art.1 din Primul Protocol adițional sunt în egală măsură relevante atunci când este vorba despre drepturi de asigurări sociale⁵²¹. Curtea a abordat anterior problema speranței legitime în contextul beneficiilor de asigurări sociale în mai multe ocazii⁵²² (par.80).

În acele sisteme legale în care legislația națională impune contribuții obligatorii ale angajaților la sistemele de asigurări sociale, aceasta prevede, în mod normal, că acele persoane care au realizat contribuțiile corespunzătoare și îndeplinesc condițiile obligatorii de invaliditate vor primi o formă de beneficiu de asigurări sociale pe termen lung, pe baza principiilor solidarității sociale și echivalenței, pentru perioada în care se

menține starea de invaliditate sau până la îndeplinirea condițiilor pentru acordarea pensiei pentru limită de vârstă.

Asemenea sisteme de asigurări, care sunt obligatorii, oferă o astfel de protecție, respectiv posibilitatea obținerii beneficiilor în toată perioada asigurată și în toate situațiile în care condițiile asigurate sunt îndeplinite. Totuși, condițiile legale relevante sunt supuse evoluției. În această privință, poate fi reiterat că în cauza *Gaygusuz c. Austriei*⁵²³, Curtea a considerat că dreptul la asistență de urgență, un beneficiu social aflat în legătură cu plata contribuțiilor la fondul de asigurări pentru șomaj constituia, în măsura în care era prevăzut de legislația națională, un drept pecuniar în sensul art.1 din Primul Protocol adițional la Convenție. În cauza *Klein*⁵²⁴, s-a reținut că dreptul la un beneficiu social, în acel caz o pensie care se plătea în cadrul unui sistem de pensii al avocaților, era legat de plata contribuțiilor și, atunci când aceste contribuții erau realizate, acordarea beneficiului nu poate fi refuzată persoanei în cauză. În concluzie, contribuțiile la un fond de pensii pot crea, în anumite circumstanțe și potrivit legii interne, un drept de proprietate⁵²⁵ (par.81).

Curtea reamintește și faptul că a constatat anterior că art.1 din Primul Protocol adițional nu impune nicio restricție libertății statelor membre în a decide dacă să instituie sau nu vreo formă de asigurări sociale sau în a alege tipul sau cuantumul beneficiilor ce sunt acor-

⁵²⁰ A se vedea *Stec și alții c. the United Kingdom* (dec.) [GC], nr. 65731/01 și 65900/01;

⁵²¹ A se vedea *Stec și alții* (dec.), citată anterior, par.54.

⁵²² A se vedea, de exemplu, *Kjartan Ásmundsson c. Islandei*, nr. 60669/00, par.44, și *Klein c. Austriei*, nr. 57028/00, par.45, 3 martie 2011.

⁵²³ Hotărârea din 16 septembrie 1996, par.41.

⁵²⁴ Citată anterior, par.43.

⁵²⁵ A se vedea *Kjartan Ásmundsson*, citată anterior, par.39; *Apostolakis c. Greciei*, nr. 39574/07, par.28 și 35, 22 octombrie 2009; *Bellet, Huertas și Vialatte c. Franței* (dec.), nr. 40832/98, 40833/98 și 40906/98, 27 aprilie 1999; *Skórkiewicz c. Poloniei* (dec.), nr. 39860/98, 1 iunie 1999; și *Moskal c. Poloniei*, nr. 10373/05, par.41, 15 septembrie 2009.

date în cadrul unui astfel de sistem⁵²⁶. Totuși, dacă într-un stat membru este în vigoare o legislație care prevede plata unor drepturi de asigurări sociale – condiționate sau nu de plata anterioară a unor contribuții – acea legislație trebuie privită ca generând un interes patrimonial care cade sub incidența art.1 din Primul Protocol adițional în ceea ce privește persoanele care îndeplinesc condițiile legii⁵²⁷ (par.82).

În anumite circumstanțe, efectuarea contribuțiilor obligatorii, spre exemplu, la un fond de pensii sau la un sistem de asigurări sociale, poate crea un drept de proprietate protejat de art.1 din Primul Protocol adițional chiar înainte ca asiguratul să îndeplinească condițiile pentru a primi efectiv pensia sau alt beneficiu. Acesta este cazul atunci când există o legătură directă între nivelul contribuțiilor și beneficiul acordat⁵²⁸. Plata contribuțiilor la un fond de pensii poate, în anumite circumstanțe, crea un drept de proprietate asupra unei părți a unei astfel de fond iar o modificare a drepturilor de pensie acordate în cadrul unei asemenea sistem poate, ca urmare, în principiu, să ridice o problemă din perspectiva art.1 din Primul Protocol adițional; chiar dacă se consideră că art.1 din Primul Protocol adițional garantează unei persoane care a plătit contribuțiile la un sistem de asigurări drepturile care derivă din acel sistem,

acest articol nu poate fi interpretat în sensul că îndreptățește acea persoană la o pensie într-un anumit cuantum⁵²⁹ (par.83).

În această privință, Curtea apreciază că trebuie reiterat că art.1 din Primul Protocol adițional la Convenție nu garantează, în sine, vreun drept la pensie într-un anumit cuantum⁵³⁰, deși atunci când cuantumul unui beneficiu este redus sau acesta plata acestuia este întreruptă, aceasta poate constitui o ingerință cu posesia titularului, ceea ce trebuie să fie justificat⁵³¹ (par.84).

Pentru a stabili dacă a existat o astfel de ingerință, analiza Curții se va concentra asupra legislației naționale în vigoare la momentul ingerinței reclamate⁵³² (par.85).

Curtea arată în continuare că, atunci când o persoană nu a îndeplinit⁵³³ sau încetează să îndeplinească condițiile legale prevăzute de legislația națională pentru acordarea unui anumit beneficiu sau pensie, nu există o ingerință în exercițiul drepturilor protejate de art.1 din Primul Protocol adițional⁵³⁴, în situația în care condițiile s-au modificat înainte ca reclamantul să devină eligibil pentru un anumit beneficiu⁵³⁵. Atunci când, însă, suspendarea sau diminuarea pensiei nu a fost determinată vreunei schimbări în circumstanțele personale ale reclamantului, ci schimbărilor intervenite în lege

⁵²⁶ A se vedea *Sukhanov și Ilchenko c. Ucrainei*, nr. 68385/10 și 71378/10, par.35-39, 26 iunie 2014; *Kolesnyk c. Ucrainei* (dec.), nr. 57116/10, par.83, 89 și 91, 3 iunie 2014; și *Fakas c. Ucrainei* (dec.), nr. 4519/11, par.34, 37-43, 48, 3 iunie 2014.

⁵²⁷ A se vedea *Stec și alții* (dec.), citată anterior, par.54.

⁵²⁸ A se vedea *Stec și Alții* (dec.), citată anterior, par.43.

⁵²⁹ A se vedea *Müller c. Austriei*, nr. 5849/72, raportul Comisiei din 1 octombrie 1975, DR 3, p. 25, par.30, citată în *T. c. Suediei*, nr. 10671/83, decizia din 4 martie 1985, DR 42, p. 229-232.

⁵³⁰ A se vedea *Kjartan Ásmundsson*, citată anterior, par.39.

⁵³¹ A se vedea *Valkov și alții c. Bulgariei*, nr.2033/04, 19125/04, 19475/04, 19490/04, 19495/04, 19497/04, 24729/04, 171/05 și 2041/05, par.84, 25 octombrie 2011, și *Grudić c. Serbiei*, nr. 31925/08, par.72, 17 aprilie 2012.

⁵³² A se vedea *Maurice c. Franței* [MC], nr. 11810/03, par.67, ECHR 2005IX.

⁵³³ A se vedea *Bellet, Huertas și Vialatte*, citată anterior.

⁵³⁴ A se vedea *Rasmussen c. Poloniei*, nr. 38886/05, par.71, 28 aprilie 2009

⁵³⁵ A se vedea *Richardson*, citat anterioră, par.17.

sau în modul de aplicare al acesteia, poate rezulta o ingerință cu drepturile protejate de art. 1 din Primul Protocol adițional⁵³⁶ (par.86)

Curtea arată în continuare că, în mai multe cauze, a fost pregătită să accepte că acordarea unei pensii, de care reclamantul a fost, ulterior, lipsit pentru motivul că nu fuseseră niciodată îndeplinite condițiile legale pentru acordarea unui asemenea beneficiu, poate naște o posesie în sensul Protocolului nr.1 adițional la Convenție⁵³⁷. Într-o altă cauză, Curtea a considerat că neîndeplinirea unei condiții (respectiv cerința de afiliere la o asociație profesională) care, potrivit legii naționale, constituia un motiv suficient pentru pierderea pensiei, nu conduce la concluzia că reclamantul nu are o posesie în sensul art.1 din Primul Protocol adițional⁵³⁸. Curtea reamintește că nu a fost împiedicată să constate că reclamantul are un drept pecuniar în sensul art.1 din Primul Protocol adițional atunci când acestuia i s-a respins cererea pentru alocația acordată adulților cu handicap numai pentru neîndeplinirea unei condiții obligatorii privind naționalitatea⁵³⁹. Dimpotrivă, Curtea a considerat în altă cauză că simpla tolerare de către autorități a cumulului a două pensii și, când a fost cazul, restituirea contribuțiilor pentru una dintre ele, nu naște un drept protejat de Primul Protocol adițional la Convenție⁵⁴⁰ (par.87).

Faptul că o persoană a intrat într-un sistem de asigurări sociale și face parte din acesta (chiar dacă unul obligatoriu, cum este cazul de față) nu înseamnă în mod necesar că acel sistem nu poate fi schimbat, fie în ceea ce privește condițiile

de eligibilitate pentru plata beneficiilor fie în ceea ce privește cuantumul beneficiului sau pensiei⁵⁴¹. În acest sens, Curtea reamintește că a acceptat posibilitatea adoptării unor modificări ale legislației în domeniul securității sociale care pot fi adoptate ca răspuns la anumite schimbări sociale și la evoluția viziunii asupra categoriilor de persoane care au nevoie de asistență socială, precum și față de evoluția situațiilor individuale⁵⁴². (par.88)

Prin urmare, Curtea concluzionează că, astfel cum rezultă din jurisprudența la care s-a făcut referire, atunci când condițiile prevăzute în legislația națională pentru acordarea unor beneficii sau pensii s-au modificat, iar persoana în cauză nu mai îndeplinește în totalitate aceste condiții, din cauza modificărilor aduse acestora, trebuie asigurată o analiză atentă a circumstanțelor individuale ale cazului, în particular natura modificării condițiilor, pentru a verifica existența unui interes patrimonial suficient stabilit potrivit legislației naționale. Curtea consideră că acestea sunt cerințele certitudinii legale și ale supremației legii, care constituie valori fundamentale ale Convenției (par.89).

2.2. Aplicarea principiilor în această cauză

Cu titlu preliminar, Curtea reține că hotărârea instanței naționale din 1 aprilie 2011 era definitivă iar reclamanta nu a formulat cererea în termenul de șase luni, astfel încât nu poate examina procedurile finalizate prin această hotărâre. Ca urmare, Marea Cameră își limitează analiza la plângerea privind procedurile care au început cu cererea reclamantei

⁵³⁶ A se vedea *Grudiæ*, citat anterior, par.77.

⁵³⁷ A se vedea *Moskal*, citată anterior, par.45; *Antoni Lewandowski c. Poloniei*, nr. 38459/03, par.78 și 82, 2 octombrie 2012.

⁵³⁸ A se vedea *Klein*, citată anterior, par.46.

⁵³⁹ A se vedea *Koua Poirrez c. Franței*, nr. 40892/98, par.37-42.

⁵⁴⁰ A se vedea *Bellet, Huertas și Vialatte*, citată anterior.

⁵⁴¹ A se vedea, *mutatis mutandis*, *Carson și alții c. Regatului Unit [MC]*, nr. 42184/05, par.85-89, *Richardson*, citată anterior, par.17.

⁵⁴² A se vedea *Wieczorek c. Poloniei*, nr. 18176/05, par.67, 8 decembrie 2009.

de acordare a pensiei de invaliditate din 20 februarie 2012 care s-au finalizat cu hotărârea instanței naționale din 20 iunie 2013. Totuși, Curtea consideră că, pentru a verifica dacă rezultatul acestor proceduri a fost compatibil cu prevederile art.1 din Primul Protocol adițional, nu este împiedicată să țină cont de faptele petrecute înainte și după decizia din 1 februarie 2010 (par.90-92).

Curtea are în vedere, mai întâi, că sistemul de alocații pentru invaliditate în discuție opera, în esență, pe baza a două criterii de eligibilitate cumulative: (i) o condiție privind starea de sănătate, potrivit căreia beneficiul era acordat numai persoanelor a căror stare de sănătate era cea cerută de lege și (ii) o condiție privind contribuțiile, care impunea îndeplinirea unei anumite perioade de contribuții (par.93).

Ca urmare, atunci când reclamanta a realizat perioada de stagiul cerută (la o dată nespecificată dar cel puțin în anul 2001), ea a îndeplinit condiția de contribuție prevăzută de legea în vigoare la acea dată; atunci când, în anul 2001, s-a stabilit că invaliditatea a depășit gradul cerut de lege, a doua condiție a fost îndeplinită. Ca urmare, din anul 2001 până în octombrie 2009, deci mai mult de zece ani, reclamanta a îndeplinit condițiile pentru acordarea pensiei de invaliditate ca drept al său⁵⁴³. Ca urmare, decizia prin care i s-a acordat pensia de invaliditate, în acord cu legea din 1997 și care a constituit baza îndreptățirii sale la această pensie, poate fi considerată ca fiind o *posesie*⁵⁴⁴. Mai departe, pare de necontestat că în toată perioada respectivă, ea putea, pe baza aceluși act legal, să păstreze o speranță legitimă⁵⁴⁵ de a continua să primească pensia de invaliditate atâta vreme cât invaliditatea

sa persista la nivelul cerut de lege, în această privință neexistând o dispută cu privire la interpretarea legii⁵⁴⁶ (par.94).

Totuși, Curtea consideră că problema se pune este dacă speranța legitimă a mai exista la 1 ianuarie 2012 atunci când legislația a modificat condiția de contribuție pentru pensia de invaliditate, invalidând efectiv efectul legal al faptului că aceasta îndeplinise la un moment dat această condiție. Din cauza acestei modificări legislative, reclamantei i s-a negat dreptul la pensie de invaliditate pentru motivul că nu îndeplinea noile reguli privind stagiul de cotizare, concluzie confirmată de Tribunalul administrativ și de muncă din 20 iunie 2013. Curtea consideră că numai dacă speranța legitimă a reclamantei a continuat să existe până la 1 ianuarie 2012 acest amendament legislativ poate constitui o ingerință în posesia reclamantei în sensul art.1 din Primul Protocol adițional la Convenție (par.95).

Curtea reține că potrivit opiniei exprimate de expertul desemnat de instanță la 16 februarie 2011, situația medicală a reclamantei nu s-a îmbunătățit semnificativ din 2007. Mai mult, nu se contestă că situația medicală a reclamantei o făcea eligibilă pentru pensia de invaliditate în anul 2012 dacă ar fi intrat în vigoare anterior în acel an (par.97).

Curtea consideră că la întrebarea dacă reclamanta mai avea o speranță legitimă, care să satisfacă cerințele stabilite în jurisprudența sa, în jurisprudența sa, la momentul intrării în vigoare a noii legislații în 2012, nu se poate răspunde numai pe baza acelei legislații. Motivul acestei concluzii constă în aceea că principiul care exclude identificarea unei ingerințe, atunci când persoana în cauză nu mai îndeplinește

⁵⁴³ A se vedea *Stec și alții* (dec.), citată anterior, par.51.

⁵⁴⁴ A se vedea *Kopecký*, par.35(c)

⁵⁴⁵ *Ibid.*, par.47.

⁵⁴⁶ *Ibid.*, par.50.

condițiile legale prevăzute de legislația națională, nu poate fi aplicat mecanic în situații în care plângerea vizează în mod expres chiar schimbarea condițiilor legale aplicabile (par.98)

Ca urmare, Curtea consideră că a limita analiza sa privitoare la aplicabilitatea art.1 din Primul Protocol adițional doar la considerentul absenței bazei legale interne în anul 2012 ar însemna ca în mod deliberat să fie împiedicată analiza problemei esențiale a plângerii reclamantei, această problemă fiind tocmai modificării legii⁵⁴⁷ ce anula baza legală anterioară pentru acordarea pensiei sale de invaliditate. Modificarea legii a impus în mod efectiv anumitor categorii de persoane asigurate, inclusiv reclamantei, o condiție a cărei ivire nu putea fi previzibilă în perioada relevantă de potențială contribuție și pe care aceștia nu o mai puteau îndeplini după ce noua legislație a intrat în vigoare, acestea constituind, în opinia Curții, o combinație de elemente care, în final, este dificil să fie reconciliată cu supremația legii. Curtea evidențiază în acest sens că prevederile Convenției au ca scop garantarea unor drepturi efective iar nu teoretice și iluzorii⁵⁴⁸. În sfârșit, Curtea arată că a considera că o persoană care a contribuit la un sistem de asigurări și a îndeplinit condiția de contribuție, ar putea fi lipsit total de speranța sa legitimă la eventuale beneficii, nu poate fi în acord cu acest principiu. (par.99)

Așa cum s-a arătat anterior, un interes patrimonial existent potrivit legii naționale, chiar revocabil în anumite circumstanțe, poate constitui o posesie în sensul art.1 din Primul Protocol adițional⁵⁴⁹. Urmând această abordare, Curtea a declarat că art.1 din Primul Protocol adițional este

aplicabil în mai multe cauze în care reclamanții, la momentul în care au adresat plângerea Curții, nu mai îndeplineau condițiile prevăzute în legislația națională pentru beneficiul în discuție⁵⁵⁰. Ca urmare, se impune o examinare mai atentă referitor la împrejurarea dacă, cel puțin până la pretinsa ingerință legislativă din 2012, reclamanta avea un interes patrimonial suficient stabilit în legislație și substanțial, care să se califice ca posesie în sensul art.1 din Primul Protocol adițional (par.100-101).

În această privință, Curtea observă că în perioada dintre sistarea plății pensiei de invaliditate, în anul 2010, și modificarea legislativă ce introducea o nouă condiție privind stagiul de cotizare, în anul 2012, reclamanta nu numai că a continuat să fie parte a sistemului de asigurări, dar a continuat să îndeplinească condiția de cotizare. Aceasta a cooperat cu autoritățile întreaga perioadă, urmărind continuu și activ redobândirea pensiei de invaliditate, sens în care s-a suspus periodic unor reevaluări medicale în anii 2011 și 2012; ulterior, astfel de reevaluări au fost programate pentru lunile noiembrie 2012, aprilie și septembrie 2014 și martie 2015. În hotărârea sa din 1 aprilie 2011, Tribunalul muncii a reținut că reclamanta a acumulat 23 de ani și 71 de zile de stagiul de cotizare care, observă Curtea, depășește cu mult stagiul minim de 5 ani ce asigură cel puțin o pensie de invaliditate redusă potrivit Codului European al Securității Sociale și Convențiilor Organizației Internaționale a Muncii nr. 102 și 128. Mai mult, deși a confirmat retragere dreptului la pensie de invaliditate al reclamantei începând cu 1 februarie 2010, Tribunalul muncii a stabilit în mod expres că o nouă evaluare

⁵⁴⁷ A se vedea *Lakićević și alții*, citată anterior, par.70.

⁵⁴⁸ A se vedea *Perdigão c. Portugaliei* [MC], nr. 24768/06, par.68, 16 noiembrie 2010.

⁵⁴⁹ A se vedea *Beyeler*, citată anterior, par.105.

⁵⁵⁰ A se vedea, spre exemplu, *Kjartan Ásmundsson*, citată anterior, par.40.

medicală a reclamantei poate avea loc în anul 2012 și i-a atras atenția asupra posibilității de a formula o nouă solicitare dacă starea sa de sănătate se va deteriora (par.102-103).

Mai mult, deși pentru o perioadă scurtă gradul de invaliditate a fost sub nivelul minim cerut de lege (40% în decembrie 2009 și 45% în septembrie 2011), în decembrie 2011, deci înainte de modificarea legislației, invaliditatea a atins gradul de 50% ca și în februarie 2012; nu este contestat de părți că acest nivel al invalidității îndreptățește reclamanta la pensie de invaliditate în februarie 2012 dacă nu ar fi intervenit noua condiție retroactivă privind stagiul de cotizare pe care nu o îndeplinea. În același timp, la 13 decembrie 2011, reclamanta a fost recomandată pentru reabilitare și pentru acordarea unei alocații de care acompaniază un astfel de program, un beneficiu asociat cu pensia de invaliditate. Totuși, autoritățile nu a pus în practică aceste recomandări iar dacă ar fi procedat în acest mod reclamanta ar fi putut primi un beneficiu ce i-ar fi modificat situația sub imperiul noii legi (par.104).

Curtea reiterează, în continuare, că reclamanta a contribuit la sistemul de asigurări sociale în mod obligatoriu și a îndeplinit cerințele legale pentru pensia de invaliditate. Curtea a reținut deja că aceste contribuții la un fond de pensii pot constitui, în anumite circumstanțe și potrivit legii interne, un drept de proprietate în sensul art.1 din Primul Protocol adițional și consideră că aceste circumstanțe există în prezenta cauză, în considerarea faptului că aceste contribuții ale reclamantei au fost considerate suficiente cel puțin la 1 aprilie 2001. Ca urmare, reclamanta putea să se întemeieze în mod rezonabil pe promisiunea legii în sensul că ca avea dreptul la pensie de invaliditate atât timp cât îndeplinea condițiile privind starea de sănătate (par.105).

În aceste circumstanțe, Curtea nu consideră că reducerea gradului de invaliditate al reclamantei în anul 2009, sistarea plății pensiei în consecință, în anul 2010, sau orice alți factori referitoare la situația pensiei sale în perioada încheiată la 31 decembrie 2011 au fost suficiente pentru a tine speranța legitimă a reclamantei în sensul că va primi din nou pensia de invaliditate atunci când gradul de invaliditate va atinge nivelul cerut de lege. Dimpotrivă, măsurile luate de autorități și hotărârea judecătorească din 1 aprilie 2011 în particular indicau că autoritățile au acționat recunoscând pe deplin statutul de asigurat al reclamantei și, de aceea, reclamanta se putea baza într-o manieră justificată rezonabil pe legislația aplicabilă și putea avea o speranță legitimă să primească o pensie de invaliditate dacă îndeplinea condițiile legale. Astfel cum recunoaște și statul pârât, potrivit noilor condiții impuse de lege în anul 2012, reclamanta ar fi avut dreptul al pensie de invaliditate în anul 2013 (par.106).

Pe scurt, Curtea reține că, în perioada cuprinsă între anul 2010 și 31 decembrie 2011, reclamanta, deși nu a încasat pensie de invaliditate, a continuat să aibă o speranță legitimă în sensul art.1 din Primul Protocol adițional la Convenție. Ingerința care a rezultat din intrarea în vigoare a unei noi legi din anul 2012 a constat într-un refuz total al solicitării reclamantei de a primi pensie de invaliditate; cu alte cuvinte, dreptul său de a obține beneficii din sistemul de asigurări sociale în discuție a fost încălcat într-o manieră ce a condus la limitarea drepturilor sale personale (par.107-108).

Curtea consideră, așadar, că aceste elemente sunt suficiente pentru a reține aplicabilitatea art.1 din Primul Protocol adițional la Convenție fără a mai fi necesar să analizeze restul susținerilor părților cu privire la natura dreptului în litigiu (par.110-111).

2.3. Considerente referitoare la respectarea art. 1 din Primul Protocol adițional la Convenție

2.3.1. Principii generale

Curtea reiterează concluziile sale anterioare, în sensul că orice ingerință a unei autorități publice în liniștita folosință a unui bun poate fi justificată numai dacă servește un interes public (sau general) legitim. Din cauza cunoașterii directe a societății lor și a nevoilor acesteia, autoritățile naționale sunt mai bine plasate decât judecătorul internațional pentru a decide ceea ce este în interes public. În sistemul de protecție stabilit de Convenție, este deci competența autorităților naționale să realizeze evaluarea inițială referitoare la existența unei probleme de interes public care impune măsuri ce afectează liniștita posesie a unui bun. Noțiunea de interes public este în mod necesar una cu înțeles larg. În particular, decizia de a adopta legi privind beneficiile de asigurări sociale implică considerații de natură economică și socială. Curtea consideră normal ca marja de apreciere de care dispune legiuitorul în implementarea politicilor sociale și economice să fie una mare și va respecta decizia acestuia cu privire la ceea ce constituie interes public cu excepția cazului în care aceasta este în mod evident lipsită de o bază rezonabilă⁵⁵¹ (par. 113).

Curtea consideră că acesta este cazul, în particular, atunci când se adoptă legi în contextul unei schimbări de regim politic și economic⁵⁵², pentru a realoca fondurile publice⁵⁵³ sau ca măsuri de austeritate impuse de crize economice majore⁵⁵⁴. În plus, art. 1 din Primul Protocol adițional impune ca orice ingerință să fie în mod rezonabil proporționale cu scopul urmărit⁵⁵⁵. În acest sens, justul echilibru nu va fi realizat dacă persoana vizată suportă o sarcină individuală excesivă⁵⁵⁶. Analizând dacă ingerința a impus o sarcină individuală excesivă, Curtea va avea în vedere contextul particular în care s-a ivit problema, respectiv acela al unui sistem de asigurări sociale. Aceste sisteme sunt o expresie a solidarității sociale față de membrii săi vulnerabili⁵⁵⁷ (par. 114–116).

Curtea reiterează, de asemenea, că privarea de întreaga pensie este probabil să încalce prevederile art. 1 din Primul Protocol adițional în timp ce o reducere rezonabilă a pensiei sau a altui beneficiu cel mai probabil nu conduce la o astfel de încălcare. Oricum, testul justului echilibru nu se poate baza numai pe cuantumul sau procentul reducerii suportate, în abstract. În mai multe cazuri, Curtea s-a străduit să stabilească toate elementele relevante în contextul specific⁵⁵⁸. Procedând în acest mod, Curtea a atribuit relevanță unor factori precum natura

⁵⁵¹ A se vedea, *mutatis mutandis*, *Fostul Rege al Greciei și alții c. Greciei* [MC], nr. 25701/94, par. 87, *Wieczorek*, citată anterior, par. 59; *Frimu și alții c. României* (dec.), nr. 45312/11, 45581/11, 45583/11, 45587/1 și 45588/11, par. 40, 7 februarie 2012; *Panfile c. României* (dec.), nr. 13902/11, 20 martie 2012, și *Gogitidze și alții c. Georgiei*, nr. 36862/05, par. 96, 12 mai 2015.

⁵⁵² A se vedea *Valkov și alții*, citată anterior, par. 91; *N.K.M. c. Ungariei*, nr. 66529/11, par. 49 și 61, 14 mai 2013.

⁵⁵³ A se vedea *Savickas și alții c. Lituaniei* (dec.), nr. 66365/09, 15 octombrie 2013.

⁵⁵⁴ A se vedea *Koufaki și ADEDY c. Greciei* (dec.), nr. 57665/12 și 57657/12, par. 37 și 39, 7 mai 2013; *da Conceição Mateus și Santos Januário*

c. Portugaliei (dec.) nr. 62235/12 și 57725/12, par. 22, 8 octombrie 2013; *da Silva Carvalho Rico c. Portugaliei* (dec.), par. 37, nr. 13341/14, 1 septembrie 2015.

⁵⁵⁵ A se vedea *Jahn și Alții c. Germaniei* [MC], nr. 46720/99, 72203/01 și 72552/01, par. 8194.

⁵⁵⁶ A se vedea *Sporrong și Lönnroth c. Suediei*, 23 septembrie 1982, par. 69-74; *Kjartan Ásmundsson*, citat anterior, par. 45; *Sargsyan*, citată anterior, par. 241; *Maggio și alții*, citată anterior, par. 63; *Stefanetti și alții*, citat anterioră, par. 66.

⁵⁵⁷ A se vedea *Maggio și alții*, par. 61, *Stefanetti și alții*, par. 55 și, *mutatis mutandis*, *Goudswaard-Van der Lans c. Olandei*.

⁵⁵⁸ A se vedea *Stefanetti și alții*, citată anterior, par. 59; *Domalewski c. Poloniei* (dec.), nr. 34610/97.

discriminatorie a pierderii dreptului⁵⁵⁹, absența unor măsuri tranzitorii⁵⁶⁰ sau condițiile arbitrare⁵⁶¹.

2.3.2. Aplicarea principiilor în cauză

Curtea reține că ingerința a fost prevăzută de lege, constând tocmai în introducerea unei noi legislații începând cu anul 2012 și a urmărit un scop legitim, respectiv interesul comun de protecție a resurselor publice prin mijloace de raționalizare a sistemului de beneficii de asigurări sociale (par.120-121).

În ceea ce privește proporționalitatea ingerinței cu scopul urmărit, însă, Curtea reține că reclamanta a fost supusă unei lipsiri totale de drepturi, iar nu unei reduceri proporționale a acestora, cum ar fi calcularea indemnizației *pro rata* pe baza stagiului de cotizare realizat sau care mai trebuia realizat⁵⁶², ținând cont de faptul că stagiul său de cotizare era cu numai 148 de zile mai mic decât durata impusă de lege. În opinia Curții, acest element dobândește o importanță particulară având în vedere că reclamanta nu avea nici un alt venit pentru a-și asigura traiul⁵⁶³, în mod evident, avea dificultăți în a obține un loc de muncă și făcea parte dintr-un grup vulnerabil de persoane cu handicap⁵⁶⁴. Curtea arată în continuare că ține cont de caracterul special al tipului de pensie în discuție. Oricum, are în vedere și faptul că nu a fost inclusă într-un program de reabilitare și nici nu a primit indemnizația asociată cu acest program, deși acestea fuseseră recomandate (par.123).

În lumina acestor considerente, Curtea este de părere că măsurile adoptate, deși urmăreau să protejeze resursele publice prin înlăturarea deficiențelor și raționalizarea sistemului de beneficii pentru invalizitate, s-au transpus în norme legale care, în circumstanțele cauzei, nu au asigurat un echilibru corect între interesele implicate. Aceste considerente, în opinia Curții, nu pot justifica adoptarea unor norme juridice cu efecte retroactive și fără măsuri tranzitorii care să corespundă situației particulare reținute⁵⁶⁵, care au condus la consecința lipirii reclamantei de speranța legitimă că va primi pensie de invalizitate. Curtea consideră astfel că o astfel de ingerință în drepturile reclamantei nu este în acord cu condiția păstrării unui just echilibru între interesele implicate⁵⁶⁶ (par.124).

Curtea consideră că trebuie reținut, de asemenea, că reclamanta a fost lipsită de orice tip de pensie sau indemnizație, deși nu există nici un indiciu că nu ar fi acționat cu bună credință în toată perioada relevantă, că nu ar fi cooperat cu autoritățile sau nu ar fi depus cererile sau dovezile relevante⁵⁶⁷ (par.125).

În concluzie, Curtea a reținut că nu a existat o relație rezonabilă de proporționalitate între scopul urmărit și mijloacele folosire astfel încât, în pofida marjei mari de apreciere a statelor în acest domeniu, reclamanta a suportat o sarcină excesivă⁵⁶⁸ ce a condus la încălcarea art.1 din Primul Protocol adițional la Convenție (par.126).

⁵⁵⁹ A se vedea *Kjartan Ásmundsson*, citată anterior, par.43.

⁵⁶⁰ A se vedea *Moskal*, citată anterior, par.74.

⁵⁶¹ A se vedea *Klein*, citată anterior, par.46.

⁵⁶² A se vedea *Kjartan Ásmundsson*, par.44-45; *Lakičević*, par.72; și, a contrario, *Richardson*, par.24; *Wieczorek*, par.71, citată anterior.

⁵⁶³ A se vedea *Kjartan Ásmundsson*, citată anterior, par.44.

⁵⁶⁴ A se vedea *Alajos Kiss c. Ungariei*, nr. 38832/06, par.42, 20 mai 2010.

⁵⁶⁵ A se vedea *Moskal*, citată anterior, par.74 și 76; *Baka c. Ungariei* [MC], nr. 20261/12, par.69, 23 iunie 2016.

⁵⁶⁶ A se vedea, *mutatis mutandis*, *Pressos Compania Naviera S.A. și alții*, citată anterior, par.43.

⁵⁶⁷ Prin comparație cu cauza *Wieczorek*, citată anterior, par.69 *in fine*.

⁵⁶⁸ A se vedea *Kjartan Ásmundsson*, citată anterior, par.45

II. Comentariu

În pofida emoției generate de această hotărâre și hotărârea pronunțată anterior de cameră, exprimate în opiniile divergente ale judecătorilor Curții și opiniile exprimate de unii autori, astfel cum s-a arătat, se constată că, în realitate, Curtea nu neagă prin această hotărâre jurisprudența sa anterioară referitoare la posibilitatea statelor de a modifica condițiile de acordare a pensiilor de invaliditate și lipsirea de aceste drepturi a beneficiarilor care nu mai îndeplinesc condițiile de acordare prescrise de noua lege.

Astfel, sunt de remarcat și cele reținute de Curtea Europeană a Drepturilor Omului în cauza *Wieczorek c. Poloniei*, în care Curtea a arătat, între altele, următoarele:

„Dreptul la o pensie de invaliditate este întemeiat în principal pe incapacitatea reclamantului de a continua să desfășoare muncă salariată din motive de sănătate. Este în natura lucrurilor ca diverse condiții care, inițial, fac imposibilă angajarea persoanelor afectate de acestea să poată evolua în timp, conducând fie la deteriorarea, fie la ameliorarea sănătății persoanei. Curtea nu poate accepta sugestia făcută de reclamantă conform căreia dreptul său la pensie, care se baza pe contribuții la fondul general din care sunt plătite toate prestațiile de asigurări sociale, trebuia să rămână neschimbat odată ce a fost acordat, indiferent de modificările survenite în situația sa. [...] În special, Curtea a observat influența pe care o poate avea trecerea timpului asupra existenței juridice și a caracterului prestațiilor de securitate socială (a se vedea, *mutatis mutandis*, *Goudswaard-Van der Lans*, citată anterior). Acest lucru se aplică atât amendamentelor aduse la legislație care pot fi adoptate ca răspuns

la schimbările societale și care dezvoltă puncte de vedere despre categoriile de persoane care necesită asistență socială, cât și evoluției situațiilor individuale. Curtea consideră că le este permis statelor să ia măsuri pentru a reevalua condiția medicală a persoanelor care primesc pensii de invaliditate cu scopul de stabili dacă acestea sunt în continuare inapte de muncă, cu condiția ca reevaluarea respectivă să fie în conformitate cu legea și însoțită de garanții procedurale suficiente. Într-adevăr, dacă drepturile la pensii de invaliditate ar fi menținute în situații în care beneficiarii acestora au încetat, în timp, să îndeplinească cerințele legale aplicabile, acest lucru ar conduce la îmbogățirea fără just temei a persoanelor respective. În plus, acest lucru ar fi fost nedrept față de persoanele care contribuie la sistemul de asigurări sociale, în special față de cele cărora nu le-au fost acordate prestații deoarece nu îndeplineau cerințele relevante. În termeni mai generali, ar aproba o alocare necorespunzătoare a fondurilor publice, o alocare care nu are în vedere obiectivele pe care pensiile de invaliditate trebuie să le îndeplinească.”⁵⁶⁹

Este adevărat că, astfel cum s-a arătat în opinia divergentă a celor trei judecători ai Camerei, pare că pentru prima dată se interpretează art. 1 din Primul Protocol în sensul că ar obliga statele membre să garanteze unei persoane un drept de asigurări sociale sub forma pensiei de invaliditate în condițiile în care nu mai există un temei suficient în legislația internă.

În această cauză, însă, Marea Cameră a transferat analiza, în realitate, în zona principiului contributivității, reținând ca argument important că reclamanta contribuise mai mult de 23 de ani la sistemul de asigurări sociale, contribuția

⁵⁶⁹ A se vedea Răzvan Anghel, *Hotărâri CEDO relevante în materia raporturilor de muncă și*

asigurărilor sociale – comentarii și jurisprudență, Ed. Rosetti București, 2016, p.302-303.

sa fiind lipsită de efecte prin noua legislație și, în plus, contribuise o perioadă relevantă semnificativă și potrivit noii legi, care nu a fost avută în vedere în mod proporțional.

Totodată, fără a nega posibilitatea statului de a modifica condițiile de acordare a pensiilor de invaliditate și posibilitatea de a lipsi pe reclamantă de acest drept, Curtea și-a concentrat atenția asupra analizei proporționalității măsurii cu scopul urmărit și asupra sarcinii excesive suportate de reclamantă, fiind relevantă lipsirea totală de venituri a reclamantei, dificultatea de a ocupa un loc de muncă și existența unei reduceri a capacității de muncă.

Pe de altă parte, pentru a reține că reclamanta avea o speranță legitimă de a primi în continuare pensia de invaliditate, în sensul art.1 din Primul Protocol la Convenție, și pentru a constata aplicabilitatea acestor prevederi, aspect esențial care constituie cauza divergenței de opinii între judecătorii Marii Camere, Curtea s-a bazat în considerentele opiniei majoritare (a celor opt judecători) pe aspecte extrem de particulare, constând în cea ce autoritățile administrative și judiciare au reținut în cazul reclamantei, împrejurări probabil irepetabile, astfel încât este dificil a desprinde anumite principii din aceste considerente, principii care să își găsească aplicabilitatea și în alte cauze.

De asemenea, un aspect esențial în analiza Curții pare a fi faptul că reclamanta îndeplinea condiția privind starea de sănătate, chiar după modificarea metodologiei de evaluare, măsură acceptată de Curte, nemaiîndeplinind noua condiție de stagiul de cotizare care, astfel cum a fost formulată, o puneă într-o imposibilitate practică de a o îndeplini,

negând totodată un stagiul de cotizare anterior semnificativ, de peste 23 de ani și un stagiul de cotizare relevant pentru noile condiții foarte aproape de cel impus de lege.

Pe de altă parte, un argument care nu este, poate, suficient subliniat, este acela că reclamanta ar fi îndeplinit condiția de stagiul prin încadrarea în excepția prevăzută de lege pentru situații tranzitorii, respectiv aceea de a fi beneficiara unei alocații de reabilitare la data intrării în vigoare a noii legi, dacă autoritățile administrative ar fi urmat recomandarea comisiei de evaluare a stării de sănătate și ar fi acordat reclamantei o astfel de alocație.

Ca urmare, discuția se mută în acest mod către noua lege aplicabilă, în sensul că, potrivit acesteia, reclamanta ar fi îndeplinit condițiile pentru acordarea pensiei de invaliditate dacă nu ar fi existat culpa autorităților naționale. Așadar, se poate considera că reclamanta avea un bun în sensul art.1 din Primul Protocol adițional, chiar potrivit noii legi, ingerința fiind de natură administrativă. În acest caz, problema existenței unui temei suficient în legislația națională a dreptului pretins, nu s-ar mai fi pus și nu ar mai fi existat divergența cu privire la aplicabilitatea art.1 din Primul Protocol adițional la Convenție⁵⁷⁰.

În schimb, Curtea a atribuit o importanță deosebită faptului că reclamanta realizase un stagiul de cotizare, relevant potrivit noii legi, cu numai 148 de zile mai mic decât durată impusă de lege.

Acest argument, astfel cum s-a arătat și în opinia concurentă a judecătorului Wojtyczek pune în dificultate atât legiuitorii naționali, cât și instanțele naționale, în efortul de a respecta și aplica jurisprudența Curtea Europeană a Drepturilor

⁵⁷⁰ În opinia divergentă a judecătorilor Nussberger, Hirvelä, Bianku, Yudkivska, Møse, Lemmens și O'leary s-a arătat că art.1 din Primul

Protocol adițional la Convenție nu este aplicabil în situația reclamantei.

Omului (par.12); totodată, acest argument confirmă criticile exprimate în doctrină în legătură cu dificultatea înțelegerii jurisprudenței Curții în materia beneficiilor de asigurări sociale acordate în considerarea stării de sănătate⁵⁷¹.

Raportat la acest considerent, se poate pune întrebarea care ar fi standardul pe care statele ar trebui să îl respecte? Care ar fi fost evaluarea Curții dacă stagiul realizat ar fi fost mai mic decât cel legal cu 150 de zile? Dar cu 180 de zile? ș.a.m.d.

Așa cum se arăta, privită cu mai multă înțelegere, această hotărâre poate fi înțeleasă ca marcând o tendință a Curții de a crește gradul de protecție al acestor drepturi de asigurări sociale, în contra-pondere cu jurisprudența sa anterioară care lăsa statelor membre o mare marjă de apreciere în acest domeniu, mai ales în contextul crizei economice mondiale⁵⁷², chiar dacă poate, la acest moment, Curtea nu era pregătită să aibă o schimbare radicală la nivel de principii, astfel cum se propune în opinia concurentă a judecătorului Wojtyczek, folosind argumentul mult mai flexibil și mai puțin angajant, al testului de proporționalitate. Este posibil ca această nouă orientare jurisprudențială să fie rezultatul constatării faptului că, totuși, măsurile adoptate de state în perioada de criză economică, acceptate de Curte ca intrând în marja de apreciere a acestora, au condus la situații foarte dificile pentru unii asigurați,

care au fost lipsiți intempestiv de singurul venit în condițiile în care făceau parte dintr-o categorie vulnerabilă și, din cauza vârstei și stării de sănătate, nu puteau obține un alt venit, fiind necesar să se identifice o soluție și în cazul lor. De altfel, poate că pentru aceste situații particulare, testul de proporționalitate al măsurilor adoptate, în raport cu scopul urmărit, este cel mai potrivit instrument de analiză.

Așadar, Curtea, prin Marea Cameră, nu neagă dreptul statelor de a modifica condițiile de acordare a pensiei de invaliditate, din motive de interes public, acestea putând, în funcție de condițiile socio-economice, să stabilească în ce condiții și căror persoane le poate acorda un astfel de beneficiu.

Totuși, astfel de măsuri trebuie să fie însoțite de măsuri tranzitorii și de măsuri de protecție socială corespunzătoare situației concrete a fiecărui asigurat, astfel încât acesta să nu poată fi pus, în fapt și în mod obiectiv, în situația de a nu avea mijloace de subzistență.

Pe de altă parte, deși condițiile privind starea de sănătate se pot modifica fără a ridica probleme deosebite, alte condiții, precum cele privind un stagiul minim de cotizare, ar trebui stabilite în așa fel încât să poată fi îndeplinite și să nu pună asiguratul în situația de fapt de a nu putea îndeplini aceste condiții niciodată, mai ales dacă ele se verifică retroactiv.

Atunci când aceste limite nu sunt avute în vedere, testul de proporționalitate efectuat de Curte pentru a verifica exis-

⁵⁷¹ Ingrid Leijten – op.cit.

⁵⁷² A se vedea în acest sens Dragoș Călin, *Reformarea sistemului de pensii, prin transformarea pensiilor speciale în pensii în sistemul public, în temeiul Legii nr. 119/2010, este compatibilă cu art. 1 din Protocolul nr. 1 – decizia de inadmisibilitate în cauzele Frimu și alții c. României*, Revista JurisClasor CEDO, martie 2012 – ISSN 2247 – 6911; *Regimul cumulului pensiilor cu veniturile salariale, în scopul reducerii cheltuielilor bugetare, conform Legii nr. 329/2009, nu încalcă art. 14 din Convenție și art. 1 din Protocolul nr. 1 – decizia de*

inadmisibilitate Ionel Panfile c. României, Revista JurisClasor CEDO, aprilie 2012 ISSN 2247 – 6911; *Lipsa unei „speranțe legitime” în cazul recalculării pensiilor. Efectele jurisprudenței divergente – Decizia de inadmisibilitate în cauza Dumitru David și alții împotriva României*, Revista JurisClasor CEDO, aprilie 2012 – ISSN 2247 – 6911; *Pensiile cadrelor militare. Reforma produsă prin Legea nr. 119/2010 – Decizia de inadmisibilitate în cauza Constantin Abăluță și alții împotriva României*, Revista JurisClasor CEDO, iunie 2012 ISSN 2247 – 6911;

tența justului echilibru între măsurile luate și scopul urmărit, poate avea rezultate diferite de la caz la caz, care nu sunt în mod necesar previzibile.

Așa cum se arăta, legislația analizată în cauză prevedea că, deși stabilește noi condiții privind stagiul de cotizare, această condiție se considera îndeplinită de asigurării care la data intrării în vigoare a legii primeau pensie de invaliditate sau alocație de reabilitare, însă reclamanta s-a găsit în situația de a nu îndeplini această condiție de excepție întrucât, deși anterior intrării în vigoare a legii, se recomandase de comisia medicală includerea ei într-un astfel de program și acordarea alocației corespunzătoare,

recomandarea nu a fost niciodată pusă în aplicare.

În sfârșit, Curtea atribuie o mare importanță recunoașterii unor drepturi de asigurări sociale proporțional cu contribuția realizată.

Este de remarcat că, în dreptul nostru, Legea nr.263/2010 impunea în mod expres pentru acordarea pensiei de invaliditate un stagiul minim de cotizare în funcție de vârsta la care a intervenit pierderea capacității de muncă în art.73⁵⁷³. Acest text legal a fost declarat neconstituțional prin Decizia nr. 680/2012⁵⁷⁴ în esență, pentru că nu ține cont de stagiul de cotizare realizat de asigurat la data la care a intervenit pierderea capacității de

⁵⁷³ Care avea următorul cuprins:

“(1) Persoanele care și-au pierdut capacitatea de muncă din cauza unor boli obișnuite sau a unor accidente care nu au legătură cu munca beneficiază de pensie de invaliditate dacă au realizat stagiul de cotizare necesar în raport cu vârsta, conform tabelului nr.3.

Tabelul nr.3

Vârsta persoanei la data emiterii deciziei medicale asupra capacității de muncă	Stagiul de cotizare necesar (ani)
până la 20 ani	1
de la 20-23 ani	2
23-25 ani	3
25-29 ani	6
29-33 ani	9
33-37 ani	11
37-41 ani	14
41-45 ani	17
45-49 ani	20
49-53 ani	23
53-57 ani	25
57-60 ani	26
Peste 60 de ani	27

⁵⁷⁴ Decizia nr.680 din 26 iunie 2012 referitoare la excepția de neconstituționalitate a dispozițiilor art.73 alin.(1) din Legea nr.263/2010 privind sistemul unitar de pensii publice, publicată în Monitorul Oficial, Partea I, nr.566 din 9 august 2012; Curtea a reținut, în esență următoarele: „Este

legitimă și constituțională stabilirea de către legiuitor a unei vârste standard de pensionare și a unui stagiul de cotizare minim sau complet, după caz (a se vedea Decizia nr.1.612 din 15 decembrie 2010, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.888 din 30 decembrie 2010), însă, în privința pensiei de invaliditate, rațiunile care stau la baza reglementării unei vârste standard de pensionare sau a unui stagiul de cotizare minim ori complet nu mai subzistă. Pierderea totală sau cel puțin a jumătate din capacitatea de muncă din cauza bolilor obișnuite și a accidentelor care nu au legătură cu munca este un eveniment aleatoriu ce nu poate fi controlat de persoana în cauză, astfel încât stabilirea unei vârste și a unui stagiul minim de cotizare de la care poate fi acordată pensia de invaliditate nu se justifică. Condițiile pe care legiuitorul trebuie să le impună în acest caz trebuie să vizeze strict stagiul de cotizare deja realizat, astfel încât, indiferent de vârsta asiguratului, acesta să poată beneficia de o pensie de invaliditate potrivit contribuției realizate, în acest fel, pensia de invaliditate își păstrează natura juridică a unei prestații de asigurări sociale, nefiind transformată într-una socială.

În caz contrar, persoana asigurată, de principiu, ar ajunge în situația în care, deși și-a pierdut total capacitatea de muncă, deci nu mai poate fi încadrată în muncă, să nu beneficieze de contribuțiile deja realizate decât la împlinirea vârstei standard de pensionare, odată cu acordarea pensiei pentru limită de vârstă. O asemenea persoană este exclusă, în acest caz, de la beneficiul acordării pensiei de invaliditate, ceea ce este inadmisibil.

Așadar, legiuitorul nu poate impune condiții nerezonabile pentru persoanele care și-au pierdut total sau cel puțin jumătate din capacitatea de

muncă prin stabilirea anumitor limite obligatorii.

Totuși, modificarea adusă de Legea nr. 37/2013⁵⁷⁵, a transformat această condiție cu caracter expres într-una cu caracter implicit, în sensul că a inclus condiția de stagiul în funcție de vârstă în

art.76⁵⁷⁶ ca o condiție pentru acordarea stagiului potențial, necesar pentru calcularea pensiei de invaliditate⁵⁷⁷.

**Drd. Răzvan Anghel*,
judecător,
Curtea de Apel Constanța**

3. Contestație împotriva unei decizii de concediere. Încălcarea dreptului de acces la instanță prin efectul combinat al jurisprudenței neunitare privind calitatea procesuală pasivă și instituirea unui termen de formulare a contestației. Hotărârea din cauza *Chakalova-Ilieva c. Bulgariei*

Într-o hotărâre recentă, pronunțată în cauza *Chakalova-Ilieva c. Bulgariei*⁵⁷⁸, Curtea a reținut încălcarea art.6 par.1 din

Convenție într-o situație în care, pe de o parte, contestația formulată de reclamantă împotriva deciziei de concediere

muncă din cauza bolilor obișnuite și a accidentelor care nu au legătură cu munca în privința acordării pensiei de invaliditate. De altfel, de principiu, în materie de pensii legiuitorul este ținut de o condiție de rezonabilitate (a se vedea Decizia nr.1.612 din 15 decembrie 2010) - est modus in rebus. Or, în cazul de față, condiționând acordarea pensiei de invaliditate de împlinirea unei anumite vârste, dublată de realizarea unui anumit stagiul de cotizare, legiuitorul a încălcat această condiție de rezonabilitate și a afectat în mod direct dreptul la pensie al persoanelor prevăzute la art.68 alin.(1) lit.c) din Legea nr.263/2010."

⁵⁷⁵ Art.73 din Legea nr. 263/2010 a dobândit

următoarea formulare: „*Persoanele care și-au pierdut capacitatea de muncă din cauza unor boli obișnuite sau a unor accidente care nu au legătură cu munca beneficiază de pensie de invaliditate, dacă au realizat, în condițiile legii, stagiul de cotizare.*”

⁵⁷⁶ Art.76 din Legea nr. 263/2010 a dobândit următoarea formulare: „(1) *Persoanelor prevăzute la art. 73, încadrate în gradul I sau II de invaliditate, li se acordă stagiul potențial prevăzut la art. 75 alin. (1) în condițiile în care au realizat, la data emiterii deciziei medicale asupra capacității de muncă, stagiul de cotizare în raport cu vârsta conform tabelului nr. 3.*”

Vârsta persoanei la data emiterii deciziei medicale asupra capacității de muncă	Stagiul de cotizare realizat (ani)
până la 20 ani	1
de la 20-23 ani	2
23-25 ani	3
25-29 ani	6
29-33 ani	9
33-37 ani	11
37-41 ani	14
41-45 ani	17
45-49 ani	20
49-53 ani	23
53-57 ani	25
57-60 ani	26
Peste 60 de ani	27

⁵⁷⁷ În sensul aplicării Deciziei Curții Constituționale și recunoașterii dreptului la pensie de invaliditate, deși nu era îndeplinit stagiul minim de cotizare prevăzut de art.73 din Legea nr. 263/2010, a se vedea Curtea de Apel Constanța, decizia civilă nr.140/AS/26.03.2013, publicată la pagina web <http://www.rolii.ro/hotarari/577988d59c874158b2d6ea78> [ultima accesare 16.01.2017].

* E-mail profesional: razvan.anghel@just.ro.

⁵⁷⁸ Secția a V-a, cererea nr. 53071/08, hotărârea din 6 octombrie 2016, definitivă la 06.01.2017, publicată în limba engleză la pagina web <http://hudoc.echr.coe.int/eng/?i=001-166951>; hotărârea este prezentată într-o formă sintetizată, care nu constituie o traducere completă a acesteia (unele fragmente sunt traduse în timp ce altele sunt doar rezumate), fiind expuse elementele esențiale ale textului.

a fost respinsă ca fiind îndreptată împotriva unei persoane fără calitate procesual pasivă și, pe de altă parte, la data la care s-a stabilit cine ar fi avut calitate procesual pasivă în cauză, termenul pentru formularea contestației expirase.

I. Prezentarea hotărârii

1. Situația de fapt

Reclamanta activa ca profesor și director al unei școli gimnaziale. La 19 iulie 2002, conducătorul Inspectoratului Școlar Regional (în continuare ISR) din cadrul Ministerului Educației, a dispus concedierea reclamantei pentru motive disciplinare. Reclamanta a contestat decizia, în contradictoriu cu ISR, solicitând reintegrarea în funcție și plata despăgubirilor pentru drepturile salariale neîncasate. Printr-o hotărâre din 2 aprilie 2003, Tribunalul din Stara Zagora a admis contestația. Hotărârea a fost menținută de instanța superioară și de Curtea Supremă de Casație prin hotărârile pronunțate la 18 iulie 2003 respectiv 24 noiembrie 2005. În cursul procedurii, nici pârâtul și nici instanța nu au exprimat vreun dubiu cu privire că ISR fusese în mod corect chemat în judecată ca pârât (par.6-9).

Ulterior hotărârii judecătorești pronunțate la 24 noiembrie 2005, reclamanta a solicitat reluarea activității la data de 6 decembrie 2005. În aceeași zi, o nouă decizie de concediere a fost emisă de conducătorul ISR. La o dată neprecizată, cel puțin în ianuarie 2006, reclamanta a formulat o contestație împotriva acestei noi decizii de concediere la Tribunalul din Stara Zagora, invocând nelegalitatea acesteia și solicitând reintegrarea în funcție și despăgubiri pentru salariile neîncasate. Rezultă din dosarul cauzei, astfel cum reține Curtea, că la prima ședință publică, a cărei data nu a fost indicată, ISR a invocat lipsa calității procesuale pasive în cauză și faptul că acțiunea trebuia formulată împotriva unității școlare în care reclamanta își

desfășurase activitatea înainte de concediere întrucât, potrivit prevederilor din Codul muncii, angajatorul reclamantei era unitatea școlară. Printr-o hotărâre din 12 aprilie 2006, Tribunalul a admis excepția, cu motivarea că pârât în cauză putea figura doar școala, iar nu ISR. La 26 mai 2006, apelul formulat de reclamantă a fost admis și cauza trimisă spre soluționarea fondului la prima instanță, cu indicarea în mod expres a faptului că ISR avea calitate procesual pasivă în cauză. Prin hotărârea din 8 decembrie 2006, contestația a fost admisă iar apelul ISR a fost respins prin hotărârea din 27 aprilie 2007. Prin hotărârea din 16 aprilie 2008, Curtea de Apel Plovdiv, ca instanță de casație, urmare a unor modificări legislative intervenite în iulie 2007, a admis recursul formulat de ISR, a casat hotărârea instanței inferioare și a respins contestația reclamantei. În acest sens, Curtea de apel a reținut că ISR nu avea calitate procesual pasivă potrivit legii, fiind în mod greșit chemat în judecată; ca urmare, a considerat că acțiunea formulată împotriva acestuia este nefondată; s-a mai reținut că acțiunea reclamantei trebuia formulată împotriva unității școlare în care își desfășurase activitatea anterior concedierii, de vreme ce școala era angajatorul său (par.10-17).

2. Considerentele Curții

Curtea a reiterat concluziile sale anterioare, în sensul că dreptul de acces la o instanță nu este absolut și poate fi supus unor limitări care sunt permise în mod implicit, de vreme ce acest drept, prin natura sa, impune reglementarea de către stat, iar această reglementare poate varia în timp și în spațiu potrivit nevoilor și resurselor comunității și ale indivizilor. Totuși, limitările aplicate nu trebuie să restricționeze dreptul într-o asemenea măsură încât să aducă atingere chiar esenței lui. Mai mult, o limitare nu va fi

compatibilă cu art.6 par.1 din Convenție dacă nu urmărește un scop legitim și dacă nu există un raport de proporționalitate rezonabil între mijloacele folosite și scopul urmărit (par.33)⁵⁷⁹.

În această cauză, reclamanta susține, în esență, că instanțele nu au analizat cauza sa întrucât, privind a doua contestație, acestea au admis excepția inadmisibilității, considerând că ISR nu poate avea calitatea de pârât în cauză. În opinia sa, această decizie a contrazis cele reținute în procedura judiciară privind prima concediere într-o asemenea manieră încât a fost pusă în situația de a nu mai avea un acces efectiv la o instanță pentru a contesta a doua decizie de concediere (par.34).

Curtea arată că nu este sarcina sa, ci a instanțelor naționale, să stabilească cine avea calitate procesuală pasivă în acțiunea formulată de reclamantă potrivit Codului muncii⁵⁸⁰. Oricum, Curtea apreciază că problema esențială în cauza nu este dacă instanțele naționale au greșit în aplicarea legislației naționale, ci dacă hotărârile judecătorești pronunțate de acestea în cele două acțiuni formulate de reclamantă au constituit o ingerință în dreptul de a obține, potrivit art.6 par.1 din Convenție, examinarea judiciară a susținerilor sale cu privire la a doua concediere (par.35).

Reclamanta consideră că prezenta cauză este similară cu cauza *Kostadin Mihaylov*. Curtea observă însă că, în acest din urmă caz, plângerea reclamantului privea două proceduri diferite referitoare la circumstanțe de fapt identice și cu același obiect. Mai important, în ambele proceduri, problema calității procesuale pasive a fost în mod expres invocată de pârâți și examinată de

instanțele naționale, care au adoptat două opinii diametral opuse referitor la această problemă, având ca efect faptul că pretențiile reclamantului nu au fost examinate⁵⁸¹. În lumina acestor circumstanțe, Curtea consideră că prezenta cauză este diferită de cauza *Kostadin Mihaylov*, cel puțin din două motive: în primul rând, cele două proceduri aveau ca obiect decizii diferite de concediere respectiv pe cea din 19.07.2002 și cea din 06.12.2005; în al doilea rând, problema calității procesuale pasive nu a fost pusă în discuție de instanțe în prima procedură, întrucât ISR nu a invocat o astfel de excepție. Curtea consideră că nu este sarcina sa să decidă asupra problemei dacă instanțele naționale erau obligate să examineze din oficiu această chestiune în prima procedură. Oricum, instanțele naționale, în prima procedură, investite cu un litigiu civil potrivit celor expuse de reclamantă și în absența unor obiecțiuni ale ISR cu privire la calitatea sa procesual pasivă, au soluționat fondul cauzei. Ca urmare, în opinia Curții, ISR nu era împiedicat să invoce lipsa calității procesuale pasive în a doua procedură declanșată de același reclamant iar instanțele nu ar fi greșit dacă ar fi considerat că nu sunt ținute de faptul că ISR a stat în proces ca pârât în procedura anterioară declanșată de reclamantă. În aceste condiții, Curtea consideră că prezenta cauză ridică alte probleme referitoare la accesul efectiv al reclamantei la o instanță (par.36-37).

Curtea reține că este semnificativ în acest caz faptul că decizia de concediere din 6 decembrie 2005 a fost emisă de conducătorul ISR. Această entitate era, de asemenea, cea care a stat în judecată în prima procedură care s-a finalizat cu admiterea contestației printr-o hotărâre

⁵⁷⁹ A se vedea, între multe alte hotărâri, aceea pronunțată în cauza *Stanev c. Bulgariei* [MC], nr.36760/06, par. 230, ECHR 2012.

⁵⁸⁰ A se vedea, *mutatis mutandis*, cauza

Kostadin Mihaylov c. Bulgaria, nr. 17868/07, 27 martie 2008, par. 41.

⁵⁸¹ A se vedea cauza *Kostadin Mihaylov*, citată, par.14-22.

definitivă pronunțată cu doar două săptămâni anterior noii concedieri. Curtea reține că rezultă, de asemenea, că în acea perioadă era o practică obișnuită pentru instanțele naționale să soluționeze fondul contestațiilor formulate în contradictoriu cu ISR împotriva unor măsuri de concediere. Curtea consideră, astfel, că poate accepta că reclamantei nu i se poate reproșa că a stabilit că ISR ar trebui să aibă calitatea de pârât în contestația formulată împotriva noii decizii de concediere. De asemenea, Curtea are în vedere faptul că termenul pentru contestarea deciziei de concediere expira la 6 februarie 2006. Aceasta era data limită și pentru a formula acțiunea împotriva școlii, fie într-o procedură separată, fie în cursul procedurii deja declanșate împotriva ISR, astfel cum este prevăzut în legislația aplicabilă, potrivit cu care conta numai data formulării acțiunii împotriva școlii, iar nu data declanșării procedurii împotriva măsurii concedierii. Este adevărat că reclamanta nu a explicat de ce nu a indicat unitatea școlară drept pârât în aceste proceduri, fie alături de ISR, fie înlocuirea acestuia din urmă. Totuși, se pare că prima ședință publică în care ISR a invocat excepția lipsei calității procesuale pasive a avut loc după 6 februarie 2006, dată la care termenul pentru formularea acțiunii împotriva școlii expirase deja. Deși acest aspect rămâne neclar raportat la dosarul cauzei, Curtea observă că, în orice caz, prima hotărâre judecătorească prin care se stabilea că reclamanta trebuia să formuleze contestația împotriva școlii a fost pronunțată la 12 aprilie 2006, cu mult după expirarea termenului legal de două luni în care reclamanta putea introduce în cauza școala ca pârât în acord cu legea națională (par.38).

Curtea reține că practica judiciară a instanțelor naționale era neunitară în ceea ce privește problema calității procesuale pasive în conflictele de muncă de acest

tip, cel puțin în perioada cuprinsă între iulie 2007 – iunie 2010. Deși această practică judiciară neunitară a fost ulterior înlăturată prin două decizii de interpretare pronunțate de Curtea Supremă de Casație, care au confirmat calitatea procesuală pasivă a școlilor în litigiile privind concedierea directorilor de școli, aceste hotărâri au devenit obligatorii doar pentru cauzele ulterioare și nu au produs efecte asupra situației reclamantei. Mai mult, statul pârât nu a prezentat copii ale unor hotărâri relevante ale instanțelor naționale, pronunțate înainte de începutul anului 2006. Rezultă, din informațiile disponibile Curții, că această jurisprudență neunitară a apărut după ce reclamanta a formulat contestația la începutul anului 2006. Jurisprudența neunitară respective a fost înlăturată de Curtea Supremă de Casație abia la începutul anului 2012, adică după mai mult de șase ani după a doua concediere a reclamantei. Ca urmare, informațiile prezentate Curții nu sunt suficiente pentru a stabili că această jurisprudență neunitară exista deja la momentul la care reclamanta a contestat a doua decizie de concediere, într-o asemenea măsură încât de la aceasta să se fi așteptat în mod rezonabil să formuleze acțiunea atât împotriva școlii cât și împotriva ISR de la începutul procedurii pentru a fi sigură că obține examinarea fondului cauzei sale (par.39).

Ca urmare, în aceste circumstanțe particulare, reclamanta a fost pusă într-o situație în care nu a avut posibilitatea să obțină examinarea de către o instanță a celei de a doua decizii de concediere, deși nu a avut nici o vină. Curtea arată că nu este convinsă că reclamanta poate fi făcută responsabilă pentru această situație pe baza faptului că nu a chemat în judecată școala în contestația formulată împotriva deciziei de concediere. Aceasta a fost, în opinia Curții, mai degrabă rezultatul unei combinații de factori, cum

este practica judiciară neunitară a instanțelor naționale, care a început să se dezvolte în perioada relevantă, și a expirării termenului obligatoriu de formulare a contestației împotriva școlii, înainte ca aceasta să fi fost identificată drept pârâțul corect a fi indicat, în mod oficial, în prima hotărâre judecătorească prin care s-a soluționat excepția ISR din 12 aprilie 2006 (par.40).

Curtea consideră că nicio justificare nu a fost oferită pentru această situație și, în particular, nici instanțele naționale și nici guvernul statului pârât nu au căutat să argumenteze în sensul că acest refuz al accesului la instanță a urmărit un scop legitim și ar fi fost proporțional din punct de vedere al mijloacelor folosite pentru atingerea scopului⁵⁸² (par.41).

Ca urmare, Curtea a constatat încălcarea art.6 par.1 din Convenție.

II. Comentariu

Hotărârea prezintă interes întrucât și legislația română poate genera unele neclarități cu privire la calitatea procesuală pasivă a inspectoratelor școlare județene (în continuare ISJ) în acțiunile formulate de cadre didactice din învățământul preuniversitar în general, nu numai de cele care sunt numite în funcția de director, și nu doar în legătură cu măsuri disciplinare sau de încetarea raporturilor de muncă, existând o anumită implicare a acestor instituții în raporturile de muncă stabilite între cadrele didactice și unitățile de învățământ cu care este încheiat contractul individual de muncă.

În acest sens, trebuie avut în vedere că personalul didactic este supus unui regim special, în parte derogatoriu de la normele de drept comun (Codul muncii), astfel cum este stabilit prin Legea nr.1/2011 a educației naționale și, anterior, prin

Legea nr.128/1997 privind statutul personalului didactic.

Acest regim juridic distinct implică competențe partajate între inspectoratele școlare și unitățile de învățământ preuniversitar în privința nașterii și derulării raporturilor de muncă ale personalului didactic.

Astfel, potrivit Legii nr. 1/2011 a educației naționale, inspectoratul școlar județean are următoarele atribuții:

- organizează concursul național pentru ocuparea posturilor didactice/catedrelor vacante și rezervate în învățământul preuniversitar de stat - art.89 (1), art.254 (9);

- validează concursurile pentru ocuparea posturilor didactice/catedrelor în învățământul preuniversitar de stat - art.90 alin.2, art.254 (11);

- emite decizia de repartizare pe post semnată de inspectorul școlar general, pe baza căreia se realizează angajarea pe post a personalului didactic de predare de către directorul unității de învățământ – art.90 alin.2;

- realizează evaluarea anuală a activității manageriale desfășurate de directorii și directorii adjuncți din unitățile de învățământ preuniversitar -art.92 (2¹);

- analizează, corectează în colaborare cu unitățile de învățământ și avizează oferta de posturi didactice/catedre vacante/rezervate - art.254 (6);

- numește comisia de concurs pentru ocuparea funcției de director, respectiv de director adjunct al unității de învățământ preuniversitar, unității conexe a învățământului preuniversitar, unității de învățământ pentru activități extrașcolare – art. 258 (1).

Anterior, competențe similare ale inspectoratelor școlare erau prevăzute în art.9 alin.2 și 3, art. 11 alin.5, art. 25, art.

⁵⁸² A se vedea, *mutatis mutandis*, *Kristiansen și Tyvik As c. Norvegiei*, nr.25498/08, par.57, 2 mai 2013.

109 alin.2 din Legea nr.128/1997 și art. 8 alin.5 din H.G. nr.223/2005.

În special, este adevărat că angajarea pe post se face de directorul unității de învățământ, însă aceasta se face pe baza deciziei de repartizare semnată de inspectorul școlar general.

De aceea, inspectoratele școlare nu au calitatea de terți față de raporturile de muncă ale personalului didactic, ci dimpotrivă, în cadrul acestor raporturi atipice, au o serie de responsabilități și obligații cu implicații asupra drepturilor acestei categorii de personal.

În acest sens, spre exemplu, s-a stabilit că ISJ are competența de a emite decizia de sancționare disciplinară și calitate procesual pasivă în contestația formulată împotriva acestei decizii atunci când abaterea disciplinară constă în încălcarea obligațiilor cadrului didactic în calitate de membru al comisiei de organizare a examenului de bacalaureat⁵⁸³. În schimb, s-a reținut că are competență în a emite decizia de concediere și calitate procesual pasivă în contestația formulată împotriva deciziei de sancționare disciplinară, școala în care activa cadrul didactic atunci când faptele imputate au legătură cu activitatea de cadru didactic în acea școală⁵⁸⁴.

De asemenea, s-a reținut că ISJ are calitate procesuală pasivă în cazul litigiilor privind drepturi salariale ale cadrelor didactice încadrate la casele corpului didactic⁵⁸⁵, în cazul litigiilor având ca obiect ajutorul financiar acordat cadrelor

didactice titulare și/sau suplinitoare calificate din învățământul preuniversitar, în vederea achiziționării de cărți sau de programe educaționale pe suport electronic, necesare îmbunătățirii calității activității didactice, prevăzut de art. 1 din Legea nr. 315/2006⁵⁸⁶ (în multe cazuri, ISJ nu a invocat lipsa calității procesual pasive invocând în calea de atac aspecte de fond⁵⁸⁷) sau prima de instalare⁵⁸⁸ ori în cazul cererii de reparare a prejudiciului creat prin modul de soluționare a cererii de menținere ca titular în funcția didactică peste vârsta de pensionare,⁵⁸⁹ precum și în litigii privind drepturi salariale ale personalului centrelor județene/al municipiului București de resurse și asistență educațională⁵⁹⁰. În aceste cauze s-a avut în vedere reglementarea specială a anumitor drepturi de natură salarială care stabileau implicarea ISJ în acordarea lor sau regimul special de funcționare a unor unități din sistemul public de educație și implicarea directă a ISJ în coordonarea și finanțarea activității acestora.

Problema care apare în cazul cadrelor didactice din învățământul preuniversitar poate apărea, *mutatis mutandis*, și în cazul altor raporturi de muncă reglementate de legi speciale, în care sunt implicate potrivit unei ierarhii instituționale și alte entități decât cea cu care se încheie propriu-zis contractul individual de muncă, putând genera o practică judiciară neunitară.⁵⁹¹

În cauză, însă, Curtea nu a constatat încălcarea art.6 par.1 din Convenție

⁵⁸³ Curtea de Apel Constanța, Secția I Civilă, decizia civilă nr. 350/CM/30.09.2014.

⁵⁸⁴ Curtea de Apel Constanța, Secția I Civilă, decizia civilă nr.438/CM/04.11.2014.

⁵⁸⁵ Curtea de Apel Constanța, Secția I Civilă, dec.civ.nr.865/CM/04.12.2012.

⁵⁸⁶ Curtea de Apel Constanța, Secția I Civilă, decizia nr.722/CM/29.11.2011.

⁵⁸⁷ Curtea de Apel Constanța, Secția I Civilă, decizia civilă nr.1128/CM/ 26.11.2013, decizia civilă nr.1130/CM/26.11.2013, decizia civilă nr.1026/05.11.2013 ș.a.

⁵⁸⁸ Curtea de Apel Constanța, Secția civilă, minori și familie, litigii de muncă și asigurări sociale, decizia civilă nr.249/CM din 18 mai 2010.

⁵⁸⁹ Curtea de Apel Iași, Secția Litigii de Muncă și Asigurări Sociale, Decizia nr. 321 din 20 mai 2008 (publicată www.jurisprudenta.org).

⁵⁹⁰ Curtea de Apel Constanța, Secția I Civilă, decizia civilă nr.913/CM din 15 octombrie 2013;

⁵⁹¹ Relevată și eliminată, spre ex., prin deciziile pronunțate de Înalta Curtea de Casație și Justiție în recurs în interesul legii nr.13/2016, 41/2008 și 10/2011.

numai pentru că a existat o jurisprudență divergentă cu privire la problema calității procesuale pasive, mai ales în contextul în care, în primul litigiu, această problemă nu s-a pus în mod expres, acceptând chiar că, în a doua procedură judiciară, instanțele nu ar fi fost ținute de modul în care se soluționase primul litigiu din perspectiva cadrului procesual. Fără a o arăta expres, Curtea este consecventă principiului că o practică judiciară neunitară este inerentă unui sistem judiciar cu mai multe instanțe care judecă în ultim grad de jurisdicție (cum era cazul și în Bulgaria, în special, după modificarea legislației ce a intervenit în anul 2007) și nu constituie în sine un motiv pentru a reține încălcarea art.6 par.1 din Convenție, mai ales dacă există un mecanism eficient de unificare a acesteia⁵⁹², cum s-a întâmplat în cauză în cele din urmă.

Dimpotrivă, Curtea lasă să se înțeleagă că ar fi putut considera o practică judiciară profund divergentă un motiv suficient pentru a pretinde reclamantei o mai mare diligență în identificarea corectă a pârâtului manifestată chiar prin chemarea în judecată a unității școlare alături de inspectoratul școlar regional, iar lipsa acestei diligențe i-ar fi putut fi imputată acesteia în lipsa unor explicații convingătoare.

Este de remarcat totuși că, în această cauză, Curtea observă, este drept fără a acorda o deosebită importanță constatării

la acest moment, că deciziile pronunțate ulterior în vederea unificării practicii judiciare nu erau de natură a înlătura vătămarea reclamantei, producând efecte numai pentru viitor, ceea ce poate aduce în discuție din nou, utilitatea ca și în dreptul român declanșarea procedurii recursului în interesul legii să permită cel puțin suspendarea judecării cauzelor în care au relevanță normele juridice supuse interpretării⁵⁹³.

De asemenea, Curtea nu a considerat că instituirea unui termen de contestare a deciziei de concediere ar constitui, în sine, o încălcare a art.6 par.1 din Convenție, fiind consecventă principiului potrivit căruia dreptul de acces la o instanță nu este absolut, poate fi limitat și este supus reglementării prin legile naționale. În același sens este și hotărârea pronunțată în cauza *Nicolae Popa c. România*⁵⁹⁴.

Totuși, efectul combinat al jurisprudenței neunitare și al limitării în timp a posibilității reclamantei de a contesta decizia de concediere au pus-o pe aceasta în situația de nu mai avea acces la o instanță care să îi examineze cauza în fond. Este esențial, în această privință, faptul că, în opinia Curții, această situație nu poate fi imputată reclamantei. Astfel, la momentul la care s-a stabilit de instanță că pârât în cauză trebuia să fie unitatea școlară, după ce într-un litigiu precedent nu se pusese problema lipsei calității

⁵⁹² A se vedea *Dragoș Călin*, Taxa de poluare. Efectele jurisprudenței divergente – Decizia de inadmisibilitate în cauzele reunite *Coriolan Gabriel Iovițoni și alții împotriva României*, Revista JurisClasor CEDO, mai 2012; *Dragoș Călin*, Lipsa unui conflict jurisprudențial în sine. Soluții divergente determinate de modul în care instanțele au apreciat circumstanțele fiecărei cauze – decizia de inadmisibilitate în cauza *Stana Neghea și alții c. României*, Revista JurisClasor CEDO, septembrie 2012 și Revista de Drept Social nr. 10/2012; *Dragoș Călin*, Lipsa unui conflict jurisprudențial în sine. Soluții divergente determinate de modul în care instanțele au apreciat circumstanțele fiecărei cauze

– decizia de inadmisibilitate în cauza *Ana Maria Frimu și alții c. României*, Revista JurisClasor CEDO, noiembrie 2012.

⁵⁹³ În acest sens, *Răzvan Anghel*, Unificarea practicii judiciare – deziderate, mecanisme, perspective. propuneri de *lege ferenda*, în Curierul Judiciar nr.1/2015, studiu disponibil la pagina web <http://www.curieruljudiciar.ro/2015/03/06/unificarea-practicii-judiciare-deziderate-mecanisme-perspective/>

⁵⁹⁴ A se vedea *Răzvan Anghel*, Hotărâri CEDO relevante în materia raporturilor de muncă și asigurărilor sociale - comentarii și jurisprudență națională, Ed. Rosetti, București, 2016, p.127-130.

procesuale pasive a inspectoratului școlar, reclamanta nu mai putea formula o contestație împotriva pârâtului corect, fiind depășit termenul legal de contestare a deciziei de concediere.

Se pune problema dacă, potrivit legislației naționale, ar exista un remediu eficient pentru acest tip de situații.

Astfel, pornind de la reglementarea termenelor, prima opțiune ar fi spre analiza posibilității repunerii în termenul de formulare a contestației, respectiv dacă existența unui litigiu anterior, privind o măsură unilaterală de modificare, suspendare sau încetare a raporturilor de muncă, în care actualul pârât nu a obiectat cu privire la calitatea sa procesuală pasivă sau, chiar dacă a invocat această excepție, ea a fost respinsă de instanță în mod definitiv, ar putea constitui o împrejurare de natură a justifica repunerea în termen.

Pe de altă parte, s-a putea pune în discuție dacă o contestație împotriva deciziei de încetare a raporturilor de muncă, formulată în termen legal, învestește instanța chiar dacă pârâtul nu este indicat sau este indicat greșit și dacă, într-o astfel de situație, reclamantul ar putea indica pârâtul sau alt pârât în termenul de regularizare a cererii conform art.200 alin.3 C.pr.civ., prin modificarea cererii conform art.204 C.pr.civ., chiar după termenul de formulare a contestației, sau urmare a punerii în discuție a

introducerii în cauză a pârâtului considerat corect a fi indicat de către instanță, potrivit art. 78 alin.2 C.pr.civ., din moment ce orice contestație formulată împotriva unui act juridic unilateral se poate judeca numai în contradictoriu cu emitentul lui (sau succesorul acestuia), sau respectarea termenului de formulare a contestației se raportează la data la care fiecare/un anume pârât este chemat în judecată.

Indiferent de răspunsul pe care normele interne l-ar oferi și de dezbaterile pe care le-ar genera, aceste probleme își pot găsi răspuns în mod distinct din perspectiva art.6 par.1 din Convenție de la caz la caz, pentru a garanta accesul efectiv la o instanță, tocmai analizând situația concretă a reclamantului, respectiv dacă există vreo culpă a acestuia în greșita sesizare a instanței, previzibilitatea legii și a jurisprudenței și justificarea oferită de reclamant pentru a chema în judecată un anumit pârât (spre exemplu, existența unor litigii anterioare trebuie analizată de la caz la caz în legătură cu obiectul acestora, existența unor reglementări și competențe speciale în legătură cu obiectul acelor cauze și alte elemente relevante pentru modul în care a acționat reclamantul).

***Drd. Răzvan Anghel*,
judecător,
Curtea de Apel Constanța***

---

* E-mail profesional: razvan.anghel@just.ro.